

Potencijali planinarskog turizma u Hrvatskoj

Drozdek, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:650358>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Preddiplomski sveučilišni studij

BARBARA DROZDEK

Potencijali planinarskog turizma u Hrvatskoj

The Potential of Mountaineering Tourism in Croatia

Završni rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Preddiplomski sveučilišni studij
Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu
Studijski smjer: Menadžment u turizmu

Potencijali planinarskog turizma u Hrvatskoj

The Potential of Mountaineering Tourism in Croatia

Završni rad

Kolegij: **Turistička geografija**

Student: **Barbara DROZDEK**

Mentor: **Doc. dr. sc. Hrvoje GROFENIK**

Matični broj: **PS24321PO18**

Opatija, srpanj 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

BARBARA DROZDEK

(ime i prezime studenta)

95243217018

(matični broj studenta)

POTEUCIJAH PLAVINARSKOG TURIZMA U HRVATSKOS

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 25. 6. 2023

Barbara Drozdek

Potpis studenta

Sažetak

Hrvatska je svjetski prepoznatljiva turistička destinacija u koju mnogi hrle tijekom ljetnih mjeseci. Glavnina turističke ponude temelji se na suncu i moru obzirom na dostupnost predivnih i raznolikih plaža širom Jadrana, velikog bogatstva kulturne baštine i mnogih drugih popratnih sadržaja. Nažalost, zbog toga dolazi do masovnog oblika naglašenog sezonskog ljetnog turizma orijentiranog na primorske i otočne lokacije. Kao pokušaj ublažavanja sezonske preopterećenosti u gradovima i na plažama, ali i kao proširenje turističke ponude, u ovom radu se predlaže novi oblik turizma koji bi mogao preusmjeriti dio turističke populacije na sadržajno drukčije, ali također prekrasne destinacije u prirodi koje nudi planinarski turizam, potkategorija pustolovnog turizma. U zadnjih nekoliko godina porastao je interes za boravkom u prirodi, daleko od užurbanih urbanih područja i stoga je prilika staviti planinarski turizam u turističku ponudu kao dopunu ili alternativu danas dominantnim oblicima turizma u Hrvatskoj. Planinarski turizam može konzumirati zaista široka populacija koja još možda toga nije ni svjesna. U ovome radu će se pokazati i objasniti osnovne vrijednosti i atraktivnosti te će se kroz jednostavan pregled osnovnih pojmova vezanih uz planinarstvo i opis pojedinih planinskih obilježja pokazati mogući potencijal planinarskog turizma u Hrvatskoj.

Ključne riječi: planinarenje; planine; turistički potencijal; SWOT planinarskog turizma Hrvatske

Abstract

Croatia is a world-renowned tourist destination to which many flock during the summer months. The main part of the tourist offer is based on the sun and the sea, given the availability of beautiful and diverse beaches throughout the Adriatic Sea, a great wealth of cultural heritage and many other accompanying contents. Unfortunately, because of this, there is a massive form of emphasized seasonal summer tourism oriented to coastal and island locations. As an attempt to alleviate the seasonal overload in cities and on the beaches, but also as an expansion of the tourist offer, this final paper proposes a new form of tourism that could redirect part of the tourist population to, different in terms of content, but also beautiful destinations in nature offered by mountaineering tourism, a subcategory of adventure tourism. In the last few years, there has been a growing interest in staying in nature, far from busy urban areas, and therefore there is an opportunity to include mountaineering tourism in the tourist offer as a supplement or alternative to the dominant forms of tourism in Croatia today. Mountaineering tourism can be consumed by a really wide population that may not even be aware of it yet. In this final paper, the basic values and attractions will be shown and explained, and the possible potential of mountaineering tourism in Croatia will be shown through a simple overview of basic terms related to mountaineering and a description of individual mountain features.

Keywords: mountaineering; mountains; tourist potential; SWOT of mountain tourism in Croatia

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Osnovni pojmovi	3
1.1. Planinarstvo i turizam.....	3
1.2. Sportski i pustolovni turizam?	4
1.3. Hrvatski planinarski savez	5
2. Prirodno-geografska obilježja hrvatskih planina	6
2.1. Opće reljefno obilježje planina.....	6
2.2. Reljef hrvatskih planina	6
2.3. Vegetacija	9
2.4. Klimatska obilježja.....	10
2.5. Hidrogeografska obilježja.....	11
2.6. Najviši vrhovi i obilježja	11
3. Povijest planinarstva u Hrvatskoj	13
4. Planinarska infrastruktura	15
4.1. Planinarski put	15
4.2. Planinarske oznake.....	17
4.3. Planinarska obilaznica	18
4.4. Žig i upisna knjiga.....	19
4.5. Planinarski smještajni objekti.....	19
5. Zašto planinariti?.....	22
5.1. Zdravstvene i socijalne koristi.....	22
5.2. Osobni užitak	22
5.3. Kako započeti?.....	23
6. Najatraktivnije hrvatske planine.....	24
6.1. Opća podjela prostora hrvatskih planina	24
6.2. Regionalizacija hrvatskih planina.....	25
6.2.1. Zagrebačko područje	25
6.2.2. Gorski kotar	26
6.2.3. Istra.....	29
6.2.4. Velebit	29
6.2.5. Dalmatinska zagora.....	31
6.2.6. Srednja Dalmacija	32
6.2.7. Biokovo	33
6.2.8. Planina hrvatskog juga	34
6.2.9. Jadranski otoci.....	35

7. SWOT analiza.....	37
Zaključak	43
Literatura i izvori	45
Popis ilustracija	46

Uvod

Za turizam u Hrvatskoj bi se lako moglo reći da je najvažnija gospodarska komponenta. To je grana kojoj je posvećeno najviše pažnje, pa je bitno da se ona razvija i evoluirala. Danas su turisti i putnici zahtjevna skupina ljudi. Putnik se ne može više zadovoljiti samo odmorom; već putovanje i odmor mora sadržavati određenu razgranatost i različite mogućnosti kako bi se na nekoj novoj destinaciji isprobalo nešto potpuno novo ili čak neobično. Putovanja su atraktivnija i poželjnija ako sadrže iskustva i emocionalnu povezanost koja će ostati dugo u duši svakog turista ili putnika.

Hrvatska je jedna od najtraženiji Europskih destinacija tokom ljeta tj. takozvane sezone. Najjača snaga koju hrvatskih turizam posjeduje jest sunce i more, ali to nije sve. Kako se razvijaju ljudi, razvija se turizam koji im se mora prilagoditi, pa tako i Hrvatska mora pratiti trendove.

Predmet i svrha ovog završnog rada je ponuda jedne takve mogućnosti i predlaganje novog oblika turizma u Hrvatskoj, planinarskog turizam. Problem s kojim se Hrvatska suočava je masovni turizam. Odlazak u planine može biti savršena prilika, a sve ide u prilog tom pravcu razvoja. Naime, većina turista dolazi zbog mora, a najljepše i impozantnije planine se nalaze tik uz obalu. Na određeni broj mjesta i vidikovaca se čak može doći i autom, tako da se ne mora potpuno isključivati djecu, starije i nemoćne. Uz to, postoje teže i lakše staze, od koji su neke poput šetnica, a neke zahtijevaju veću tjelesnu spremu.

Kompozicija ovog završnog rada započinje objašnjenima osnovnih pojmova kao što su turizam i planinarstvo te kojoj podskupini pripada planinarski turizam. Nastaviti će se na prirodno-geografska obilježja prostora kako bi se pokazala bioraznolikost, ali i na koji način su podijeljene planine. Kratko će se proći povijest hrvatskog planinarstva jer da se ti događaji nisu dogodili, pitanje kako bi to danas izgledalo. Zatim se prelazi na objašnjenja planinarske infrastrukture. Kao što postoji u gradovima i na cesti red i raspored, tako postoji i na planinama i ako se poštuju, pohodi će biti ljepši, sigurniji i ugodniji. Kratka cjelina je posvećena upitu zašto bi se netko znojio pod ljetnim suncem ili uopće mučio u svoje slobodno vrijeme. Najveće poglavlje opisuje i slikovno prikazuje raskoš i razlike hrvatskih planina na različitim područjima, te što posjeti i očekivati. Ovo poglavlje želi prikazati neiskorišteni potencijal koji se nalazi pred nosom. Zadnje poglavlje predstavlja SWOT analiza, sadašnje stanje kako se lokalno stanovništvo ponaša prema mogućnostima i to kroz dobre i loše strane. Rad završava zaključkom, popisima bibliografije i ilustracija.

U radu su korištene metode pregleda i analize predmetnog sadržaja kako bi se iz literature i izvora izdvojili najbitniji sadržaji koji su u daljnjem koraku sintetizirani i prikazani sažeto kroz ovaj završni rad. Uz radu su se koristile suvremene tehnologije, posebice pretraživanje interneta na kojem je dostupna široka baza izvora, a uz navedeno važan oslonac za pisanje rada bilo je i osobno znanje i iskustvo stečeno tijekom višegodišnje planinarske aktivnosti autorice rada.

1. Osnovni pojmovi

Da bi se razumjelo što se ovim završnim radom želi prenijeti, krenuti će se s objašnjenjima osnovnih pojmova čime će pokušati približiti temeljne definicije čitateljima ovoga rada. Obraditi će se osnove, što je planinarstvo, definicija turizma te spoj ta dva pojma.

1.1. Planinarstvo i turizam

„Planinarenje je kretanje snagom vlastitih nogu po planinama radi osobnog užitka. Osim planinarenja, postoje i druge vještine kretanja po planinama (pješačenje, penjanje, planinarsko skijanje).“¹ No, ovdje će se razrađivati samo planinarenje kao najraširenija aktivnost na planini, što je i tema ovoga rada. „Planinarstvo je organizirana djelatnost ljudi koji se kreću po planinama snagom vlastitih nogu radi osobnog užitka.“² Kroz ove dvije definicije može se vidjeti da za planinarenje postoje dvije opcije. Ići na put sam, u svome planu i programu ili organizirano od strane druge strane, tj. najčešće planinarskog društva.

„Planinar je osoba koja se kreće planinama snagom vlastitih nogu radi osobnog užitka.“³ Svim definicijama zajedničko je da je to aktivnost radi vlastitog užitka. Aktivnost koja je može odvititi ako imamo slobodna sredstva i slobodno vrijeme što su glavni elementi mogućnosti odlaska u turizam.

Precizna definicija turizma ne postoji, no više-manje se iznosi isti sadržaj izrečen na više načina. Jedna od prvih naučenih definicija je ta da je „turizam fenomen koji izrasta iz privremenih posjeta (ili odsustvovanja od kuće) izvan uobičajenog mjesta boravka iz bilo kojeg razloga osim obavljanja plaćene djelatnosti u mjestu koje se posjećuje.“⁴ Definicija UNWTO-a (World Tourism Organization, Svjetska turistička organizacija), jest da „turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravaka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju.“⁵

¹ Čaplar, Planinarski udžbenik, 13.

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Burkart i Medlik, turizam: Prošlost, sadašnjost i budućnost, 1981.

⁵ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62763>

Sada spajanjem dvaju pojmova, planinarenja i turizama, može se složiti naziv za novi oblik turizma, planinarski turizam. Uvjetno rečeno, planinarenje jest oblik turizma jer spada u iznad navedeno. Ono što razlikuje planinarstvo od drugih oblika turizma jest da se „planinari ne osjećaju kao turisti jer se kreću izvan uobičajenih turističkih ruta.“⁶ Također, „planinarenje iziskuje određeno znanje i vještine, a vremenom i s iskustvom donosi i potrebu za novom edukacijom.“⁷ No, ovaj dio sa određenim znanjima i vještinama uopće ne treba zastrašiti buduće planinare ili turiste. To ukazuje na samo malo bolju pripremu za neki izlet ili višednevno putovanje. Upućuje na raspitivanje što je potrebno nositi na sebi i sa sobom, kako se ponašati u planini da ne bi došlo do neugodnih situacija.

1.2. Sportski i pustolovni turizam?

Osim vlastite kategorije, planinarstvo bi se moglo uvrstiti i u sportski i pustolovni oblik turizma.

Zašto sportski turizam? Da bi planinarstvo uopće ušlo u kategoriju sporta, treba ga definirati. Ako se sport definira kao „natjecateljska borba radi dokazivanja tjelesne spretnosti i vještine“⁸, onda planinarstvo definitivno nije sport. Natjecanje tu nije bitno, nego da se zadovolji čovjekova potreba za kretanjem, uživanjem u aktivnosti koju obavlja i boravkom u prirodi. No, ako pogledamo drugu definiciju gdje je sport „oblik kulture zasnovan na tjelesnoj aktivnosti kojoj je cilj poboljšati zdravlje“, tada planinarstvo ulazi u definiciju. Zapravo, svaka fizička aktivnost kojoj je krajnji cilj u bilo kojem pogledu poboljšanje zdravlja ili održavanje već postojećeg stanja, može se klasificirati pod sport.

Zašto pustolovni turizam? Proučavanjem članaka, ne postoji konkretna, opće prihvaćena definicija, no pojavljuju se skoro pa iste komponente. Najbitnije je da se u potpunosti proživljava osobna avantura, da je ne konvencionalan i ne klasični oblik turizma, te da se mora pojaviti neki oblik rizika ili opasnosti. Zahtjeva određene vještine i znanje, što je već gore navedeno da planinarstvo iziskuje. Tom definicijom, planinarstvo upravo to i jest, avantura.

⁶ Čaplar, Planinarski udžbenik, 14.

⁷ Ibid.

⁸ Čaplar, op. cit., 13.

1.3. Hrvatski planinarski savez

Obzirom da je planinarstvo organizirana djelatnost, netko njome mora upravljati i organizirati određene aktivnosti. „Hrvatski planinarski savez (HPS) je krovna nacionalna planinarska udruga koja objedinjuje i usklađuje djelovanje planinarskih društava i klubova, regionalnih, županijskih i gradskih planinarskih saveza, stanica planinarskih vodiča te Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS) i njezinih članica. Prema Zakonu o sportu, HPS je jedini nacionalni sportski savez za planinarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj.“⁹ Njihova glavna zadaća je održavanje i briga o planinarskim kućama, te planinarskim putevima. Postoje osobe koje su zadužene za obavljanje tih zadataka, no uvijek se traže volonteri kako bi posao bio lakši i proveden u dobrom društvu jer je to također prilika za jednu avanturu. Planinarske kuće su objekti na planinama čiji su vlasnici planinarska društva, te ih ona moraju održavati kako ne bi propala. Isto vrijedi i za planinarske staze, koje mogu „stradati“ zbog različitih vremenskih uvjeta, a podrazumijeva čišćenje staze radi prohodnosti i osvježavanje planinarskih markacija koje ukazuju na smjer kretanja. Bez održavanja tih dviju stvari, izlet bi mogao biti jako neugodan ili uopće nemoguć. Uz to izdaju i časopis „Hrvatski planinar“ i drugu stručnu literaturu vezano u aktivnosti na planinama i organiziranje škola i tečajeva. Također imaju lijepu, korisnu i logički složenu web stranicu na kojoj se može pronaći više informacija o planinarenju (putevi, smještaj, vrhovi, novosti, zanimljivosti i drugo).¹⁰ Uz njihovu stranicu je dobra i „Planinarenje.hr“¹¹ koja ima malo opširnije opise puteva, od kuda kreću, te kako ta mjesta izgledaju.

⁹ Ibid., 16.

¹⁰ <https://www.hps.hr/>

¹¹ <https://planinarenje.hr/>

2. Prirodno-geografska obilježja hrvatskih planina

U ovom poglavlju će se obrazložiti zašto bi planinarski turizma bio pogodan kao novi oblik turizma u Hrvatskoj; opet treba krenuti od nekih osnova, od geografskih obilježja koja smještaju prostor, prikazuju i opisuju ga onakav kakav je. Ovime će se pokušati prikazati zašto je planinarski turizam praktički savršen za ove prostore i koliko ima neiskorištenog potencijala.

2.1. Opće reljefno obilježje planina

„U geografskom smislu, gore i planine su uzvišenja na Zemljinoj kori.“¹² Planine se mogu podijeliti po nekoliko kriterija, a ovdje će se obraditi dvije već dobro poznate opće kategorije kako bi se bolje razumjela klasifikacija reljefa.

„Prema starosti i obliku“¹³: mlade planine- strmijeg oblika i dosta višlje za razliku od starih planina- koje su niže i blažih oblika i padina. Ova klasifikacija je bitna jer su planine postankom dosta različite, što znači da su iz različitih vremenskih doba, te su sačinjene i od različitih geoloških materijala. Upravo zbog toga, njihovi izgledi su međusobno dosta različiti i prepoznatljivi.

„Prema veličini uzvišenja“¹⁴: brežuljak- najmanje uzvišenje, brijeg- do 200 metara visine, brdo- do 500 metara visine, gora- do 1000 metara visine, planina- preko 1000 metara nadmorske visine gdje ima puno vrhova. U ovoj klasifikaciji se skupni pojam planina cjepka na manje dijelove kako bi dobile na određenoj važnosti zbog različitosti u vegetaciji.

2.2. Reljef hrvatskih planina

Hrvatske je podijeljena na dvije cjeline, jug i zapad do Karlovca pripada takozvanom krškom području (Dinarski prostor), dok sjever i istok pripadaju nizinskom području (panonsko- peripanonski prostor) pa je isto primjenjivo i na planine. „Potrebno je naglasiti kako u prirodnom pogledu kraško područje Hrvatske upravo obiluje pojavama, koje po svojoj prirodoslovnoj i

¹² Čaplar, op. cit., 45.

¹³ Ibid., 45.

¹⁴ Ibid., 45.

estetskoj vrijednosti zaslužuje posebnu pozornost i zaštitu.“¹⁵ Iz tog razloga se upravo na tom prostoru nalazi najviše zaštićenih područja sa najvišim prirodnim zaštitama: strogi rezervati, nacionalni parkovi i parkovi prirode. Za više informacija je sjajna stranica „Parkovi Hrvatske“¹⁶ koja je povezana na njihove službene, ali ima i ukratko zanimljivo na svojoj. Na prvoj slici je slijeva karta s reljefom gdje je ta podjela je očigledna i istaknuta. Na drugoj slici su istaknuta zaštićena područja te gdje se ona nalaze.

Slika 1. Podjela hrvatskih planina

Izvor: https://hr.m.wikipedia.org/wiki/Datoteka:Relief_map_of_Croatia.png i dodatak autora

¹⁵ Pelivan, Vodič kroz prirodne ljepote u Hrvatskoj, 10.

¹⁶ <https://www.parkovihrvatske.hr/parkovi>

Slika 2. Zaštićena područja u Hrvatskoj

Izvor: <https://www.radio-banovina.hr/otvaraju-se-nacionalni-parkovi-i-parkovi-prirode/>

DINARSKO GORJE

Najviše planine pripadaju pod Dinarsko gorje i njih karakterizira krški reljef. „Protežu se smjerom sjeverozapad- jugoistok, uzduž jadranske obale u nekoliko usporednih nizova, koji počinju s otočnim planinama. Dinaridi svojom visinom i dužinom predstavljaju zid prodoru mediteranskih utjecaja u unutrašnjosti.“¹⁷ Kada se pogleda karta Hrvatske jasno je vidljivo taj slučaj koji čini svojevrsnu branu između primorja i unutrašnjosti. Velebit je sasvim priljubljen uz obalu, Dinara je više u Dalmatinskoj zagori, no opet se Biokovo vraća uz more, te je to svojevrsna crta koja vrluda.

Pojam krš ili krški reljef se definira kao „trošne topljive vapnenačko-dolomitne stijene koje se troše kemijskim i mehaničkim djelovanjem vode i snagom vjetra.“¹⁸ Neki od najčešćih i najraširenijih reljefnih oblika su : škrape- sitni žljebići s vrlo ostrim rubovima koji su nastali radom vode na vapnencu; ponikve (vrtače)- udubljenje na kršu tanjurastog ili ljevkastog oblika; uvale- doline koje su se usjekle u planine u obliku slova U te je zatvorena sa tri strane dok je zadnja otvorena; kraška polja- ovalnog i izduženog oblika su gdje su dna prekrivena plodnom zemljom.

¹⁷ Čaplar, op. cit., 51.

¹⁸ Pelivan, Vodič kroz prirodne ljepote u Hrvatskoj, 10.

Upravo na ovim prostorima bi se mogla javiti snaga i potencijal planinarskog turizma. Hrvatska živi od Sunca, mora i pijeska i najviše turista dolazi na obalu. Pa ne bi li bila super logična prilika da ti isti turisti odu malo dalje i osvježe se na planinama koje su im pod nosom? Time bi se čak mogla i rasteretiti masovnost na obali i plažama, te u gradovima.

PANONSKO-PERIPANONSKI PROSTOR

Planine panonskog i peripanonskog prostora su starija gorja, blagih spustova, znatno niže od dinarida, no za razliku od njih, bogata su vodom i vegetacijom, s mnoštvom šuma. „Njihov smjer pružanja nije jedinstven, ali se nigdje ne podudara s dinarskim.“¹⁹

Kontinentalna Hrvatska je uvijek bila i još uvijek je najslabija što se tiče turizma, no ne znači da ju treba zaboraviti i zapostaviti. Tu bi se isto mogao iskoristiti planinarski turizam za one malo starije, nemoćnije ili nespretnije, a koji bi se htjeli okušati u ovakvim aktivnostima. Dinaridi i panonski prostor su dva svijeta različita, što otvara mogućnosti segmentacije i samih turista (primjer, po dobi ili spretnosti) i raspršivanja koncentracije ljudi kako bi se prostori tokom turističke sezone malo uravnotežili.

2.3. Vegetacija

Podjela nije tako jednostavna da postoje samo dvije skupine kao u geološkoj podjeli. „Naime biljni svijet Hrvatske pod utjecajem je više velikih biljnogeografskih regija. Jadranski dio Hrvatske, tj. otoci i priobalje pod utjecajem su sredozemne biljnogeografske regije, dok kopneni gorski i nizinski predjeli Hrvatske su pod utjecajem eurosibirsko-sjevernoameričke biljnogeografske regije. Najviši predjeli naših planina pod utjecajem su alpsko-visokonordijske biljnogeografske regije, a nizinski sjeveroistočni dijelovi Hrvatske pod utjecajem su aralo-kaspijske regije.“²⁰ Ta raznolikost je vidljiva iz sljedećeg citata: „U najnižem visinskom pojasu rastu listopadne šume, iznad njih crnogorične. Još više je pojas bez šume, najčešće prekriven planinskom travom i stijenama, a iznad je područje vječnog snijega i leda. Visina do koje dopire šuma zove se granica šumskog pojasa, a granica vegetacijskog pojasa je još više- tamo gdje počinje područje vječnog snijega i leda.“²¹ Uz nadmorsku visinu, na vegetaciju utječu i klimatski uvjeti tog prostora koji se isto mijenjaju što se više ide prema gore. Iz ovog opisa se može zaključiti da, penjući se na istu planinu, u istom danu, mogu se vidjeti i osjetiti različiti prizori, krenuvši od šume koja štiti putnike do toga da nema ni grma u blizini.

¹⁹ Čaplar, op. cit., 51.

²⁰ Pelivan, Vodič kroz prirodne ljepote u Hrvatskoj, 34.

²¹ Čaplar, op. cit., 45.

U Hrvatskoj vegetacija ide ovakvim redoslijedom: najniži pojas čine hrastove šume uz obični grab i kesten, te crni grab i crni jasen. To su šume do nekih 750 metara nadmorske visine. Zatim u pojasu iznad se javlja se bukva pomiješana s jelom. Uz tu vrstu drveća još se javljaju običan jasen, bor i crni bor, te gorski javor. Šume koje se protežu između 1500 metara i 1700 metara visine, a mogu se spustiti i naći na do 200 metara nadmorske visine. U najvišim dijelovima Hrvatske može se pronaći smreka pomiješana s bukvom i jelom, a na visinama od 1500 metara do 2000 metara prevladava klekovina bora.²²

Kratki osvrt je posvećen endemskim vrstama koje pokazuju bogatstvo i čistoću nekog prostora, te pogodnosti za njihov rast. Po definiciji „endemi su biljke koje su prirodno raširene na veoma malom području, na uskom arealu.“²³ Najveći dio hrvatskih endemskih vrsta se mogu naći na planinama i to na Velebitu, Risnjaku, Snježniku i Biokovu. Neki od najpoznatijih su: velebitska degenija, velebitska djetelina, biokovsko zvonce i biokovska zečina.²⁴ U nizinskim područjima endemi su rijetkost.

2.4. Klimatska obilježja

U Hrvatskoj postoje tri klimatske zone, a planine se protežu kroz sve tri. Klima najviše zavisi o reljefu, ali i o položaju, pa se ova tri tipa dosta razlikuju jedan od drugoga. Prvo klimatsko obilježje je gorska klima koja prevladava na većini planina Dinarskog gorja, a na njihovima odroncima dolazi do miješanja sa mediteranskom klimom. Za nju je karakteristično da su zime oštre, a ljeta blaga i ne prevruća. „Dinaridi su velika prirodna brana kišonosnim oblacima te najveće količine padaju na obalnoj strani i u središnjem dijelu visokih gorskih lanaca.“²⁵ Drugo klimatsko obilježje je mediteranska klima koju je bitno spomenuti zbog suživota nje i gorske klime. U mediteranskoj klimi su zime blage i ne prehlade, a ljeta vruća, pa je ona i najtoplija klima. U gornjem citatu dolazi do izražaja kako gorja čuvaju obalu, a more kako se sporije zagrijava i hladi uvjetuje stabilnije temperature. Treće klimatsko obilježje se odnosi na panonsko-peripanonski prostor, a značajke su da su temperature između prije navedenih klima, a „količina padalina opada od zapada prema istoku jer kiše donose zapadni vjetrovi.“²⁶

²² Ibid., 45. i 46.

²³ Pelivan, op. cit.36.

²⁴ Ibid., 38.

²⁵ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 49.

²⁶ Ibid., 49.

2.5. Hidrogeografska obilježja

U krškim područjima vrela su obično u podnožju planina, kraćih su tokova, količina njihove vodene mase je mala, a korita su duboko usječena u vapnenačke zaravni. Uz to na ovim rijekama ima i mnoštvo slapova ili slapišta, kao što su rijeka Krka i Mrežnica. Glavna prirodna karakteristika nizinskog dijela određuju tri velike, ujedno i najduže rijeke: Sava, Drava i Dunav sa mnogobrojnim pritocima, čija je karakteristika da tokom sušnih razdoblja predstavljaju slabe potociće, ali nakon kiše bujaju svojom količinom i snagom. Na samim planinama nema izvora ili toka rijeka, nego se sve to nalazi u njihovim podnožjima ili u nekoj blizini; to vrijedi za oba prostora. Kroz planine se protežu neki mali potoci koji se tokom zime pune, a tokom ljeta prazne. Izvori pitke vode koji izvire su od velike važnosti za planinare, te se o njima zna biti i ovisan.

2.6. Najviši vrhovi i obilježja

„Hrvatske planine nigdje ne premašuju visinu od 2000 metara pa Hrvatska na svojem teritoriju nema iznimno visokih vrhova. Zbog toga je većina vrhova, međutim, razmjerno dostupna, što hrvatske planine čini vrlo pogodnim, praktički idealnim za planinarenje. Ljepoti naših planina dodatno pridonosi činjenica da su vrhovi po svojim obilježjima vrlo različiti. Dok je glavnina vrhova u panonskom dijelu Hrvatske pod šumom, gotovo svi veći vrhovi u dinarskom dijelu Hrvatske su goli i dobri su vidikovci.“²⁷

Ovaj citat kaže gotovo sve s čime bi se Hrvatska trebala ponositi da ima, sve što bi mogla ponuditi i da to može iskoristiti u turističke svrhe. Nema puno visokih vrhova, što znači da trase nisu preteške i zahtjevne, a oni vrhovi koji jesu višlji, nisu opasni usponi. To znači da su planinarski putevi lakši za održavanje jer iako postoje zimski uvjeti i tokom toplijih dijelova godine, oni nisu izuzetno ekstremni. To također znači da je održavanje domova i kuća isto lakše, donošenje potrebnih materijala za obnovu ili okrepu. Sve u svemu, vrlo praktično, a opet se nudi novi oblik turizma. Uz navedenu praktičnost, obzirom da se Hrvatska dijeli na primorsku, goransku i kontinentalnu, i na svakom prostoru ima poneka značajnija planina, znači da je pejzaž, reljef i vegetacija znatno različita, što vodi ka raznolikosti turističke ponude. Praktički je sve servirano i spremno za turiste i planinare.

²⁷ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 54.

Ovdje je krati pregled najviših hrvatskih vrhova, a u narednim poglavljima će biti više i detaljnije opisano što sve treba znati o istim, ali i mnogim drugim vrhovima. Oni osim što svojim pogledom od 360 stupnjeva mame poglede, pogledi i iz njihovog podnožja također oduzima dah. Najviši vrh Hrvatske pripada Dinari ili Sinjalu s 1831 metar na planini Dinara. Među najviše vrhove spadaju Sveti Jure s 1762m na Biokovu, Vaganski vrh s 1757m na Velebitu, Kula s 1536m na Bjelolasici i Vojak sa 1396m na Učki. Najviši otok je Brač s vrhom Vidova gora sa 780 metara visine.

3. Povijest planinarstva u Hrvatskoj

Slijedi kratki pregled i objašnjenja najvažnijih događaja i osoba koje su obilježile hrvatsko planinarstvo, od njegovih prvih koraka pa do novije povijesti. Bez doprinosa tih ljudi, njihovih hrabrih pothvata i istraživanja, ne bi imali mnoštvo otkrivenih, sagrađenih i uređenih staza niti planinarskih kuća i domova.

1536. Petar Zoranić piše pjesničko djelo „Planine“, što je prvi hrvatski roman, ali i prva planinarska knjiga na svijetu. No, u svijetu se kao prva planinarska knjiga priznaje knjiga „Konrada Gesnera o usponu na planinu Pilatus u Švicarskoj radi osobne razonode i tjelesne tjelovježbe tiskane 1555.“²⁸

Dragojla Jarnević 1843, izvodi prvi poznati penjački uspon na Okiću (Plešivica- Samoborsko gorje), koji je zatim opisala u „Dnevniku“.

1874. godine je osnovano Hrvatsko planinsko društvo (HPD), čijim događajem započinje organizirana planinarska djelatnost i time je Hrvatska postala deveta zemlja na svijetu koja je osnovala svoje planinarsko društvo.

„Gradska kuća na Sljemenu, uređena 1878., bila je prva planinarska kuća u jugoistočnoj Europi.“²⁹

Časopis „Hrvatski planinar“ počinje izlaziti 1898., čiji je prvi urednik bio Dragutin Hirc.

Lugar Jakob Mihelčić, koji je živio u Begovom Razdolju, 1899. godine je otkrio prilaz na vrh Bijelih stijena Dragutinu Hircu, čime se Mihelčić smatra prvim planinarskim vodičem.

Zlatnim dobom HPD-a se smatra kada je predsjednik bio Ivan Krajač. Za njegovog vremena se izgradio zavižanski dom (Velebit) nazvan po njemu, Kraječeva kuća i sagrađena je uzdužna Premužićeva staza (Velebit), te je izdan „Vodič po Velebitu“ koji je napisao dr. Josip Poljak.

Nakon završetka drugog svjetskog rata 1945. godine, zabranjuje se djelovanje planinarskih društava, tako da su planinari tražili druge načine kako provoditi svoje aktivnosti.

Jedno novo razdoblje započinje osnivanjem Planinarskog društva Zagreb i to 1948. godine, te se nakon njega osnivaju još mnoga.

1950. osnovana je Gorska služba spašavanja.

Od začetka planinarstva u Hrvatskoj, još 1536., planinarstvo se smatralo aktivnošću samo za više, bogate i obrazovane slojeve. Naučnike, akademike i umjetnike, konkretno, ljude koji

²⁸ Čaplar, op. cit., 29.

²⁹ Ibid., 30.

su tek istraživali neistraženo i dokazivali nedokazano . Nakon Drugog svjetskog rata, planinarstvo se počinje širiti i u druge društvene slojeve. Zbog izgrađenosti cesta, planinarskih puteva i kuća. Proces prodiranja do svih slojeva društva je bio spor, ali zamjetan. Ljudima tada još nije bilo jasno zašto slobodno vrijeme za zasluženi odmor potrošiti u napor penjanja po planini.

1973. godine svladan je najatraktivniji penjački smjer u Hrvatskoj, koji je to i danas, Brid klina u Anića kuku (Paklenica- Velebit). Uspon je trajao sedam dana, a sudjelovali su Borislav Aleraj i Marijan Čepelak.

Nezaobilazna osoba u povijesti je Stipe Božić, najuspješniji hrvatski alpinist. Popeo se na sve najviše vrhove sedam kontinenata, te na tri najviša himalajska vrha. 1979. i 1989. se popeo na Mount Everest i time postao drugi čovjek na svijetu koji se uspeo dva puta.

Još jedna istaknuta osoba je dr. Željko Poljak, koji je napisao i uredio pregršt knjiga i vodiča, od koji su neke i korištene u ovome radu.

„Planinari daju doprinos u Domovinskom ratu, posebice djelovanjem na Velebitu i Dinari.“³⁰

Nakon Domovinskog rata, zainteresiranost za planinarenjem opada. Da bi se planinarstvo vratilo u život, osnivaju se planinarske udruge i organizira mnogo izleta koji obećavaju dobro društvo, dobar provod, a i nešto za popit i pojest. Time se broj članstva lagano povećava.

„HGSS se naglo osnažuje, preuzima nove zadaće i dobiva ulogu središnje javne službe za spašavanje na svim teško pristupačnim terenima.“³¹

Ženska ekspedicija 2009. godine na Mount Everest, na kojoj su sudjelovale sestre Darija i Iris Bostjančić, te Milena Šijan i Ena Vrbek, ušla je u povijest jer je Hrvatska postala prva zemlja na svijetu iz koje se na najviši vrh svijeta popelo više žena nego muškaraca.

³⁰ Čaplar, op.cit., 34.

³¹ Ibid., 34.

4. Planinarska infrastruktura

Kao kod svake turističke destinacije tako i kod planinskih područja, kako bi se ljudi mogli neometano kretati i snalaziti po nepoznatom mjestu, potrebna je dobro konstruirana, sigurna i obilježena infrastruktura. U nju se uključuju putokazi gdje se što nalazi, gdje se nešto može vidjeti ili pronaći, gdje jesti ili spavati... Zato nije ni iznenađujuće da i na planinama postoji određena i obilježena infrastruktura koju se mora poštivati i objekti koji se tamo nalaze kako bi boravak učinili dugotrajnijim i ugodnijim. U ovome poglavlju će se nabrojati i opisati elementi koji čine takvu infrastrukturu i bez kojih sigurno neće doći do odlaska u planine.

„Planinarsku infrastrukturu u planinama čine planinarski putevi, planinarske obilaznice, planinarske kuće i drugi objekti uređeni za planinarske potrebe koje pri boravku u planini koriste planinari (razgledni stupovi, obilježja na vrhovima, nadstrešnice, spremišta opreme, manji mostovi i dr.).“³² Naravno, u dio te infrastrukture pripadaju i prostorije planinarskih udruga u gradovima ili selima. Nadalje što je važno istaknuti jest da je „obilježje svih oblika planinarske infrastrukture je potreba za mudrim upravljanjem i održavanjem, jer su svi objekti uređeni ljudskom rukom u nepovoljnim planinskim uvjetima pojačano izloženi propadanju, a do promjena okolnosti često dolazi i zbog samog protoka vremena.“³³ Kao i svaka zgrada, plaža, restoran, hotel ili bilo koji drugi objekt ili mjesto, prijeko potrebno je održavanje. U planinama se zah-tejava veća posvećenost očuvanju jer kako je navedeno u citatu, uvjeti su puno gori i oštriji, osim klimatski, i pristupačnosti materijala kojim bi se infrastruktura očuvala. Čim se nešto malo zapusti, priroda uzima stvar u svoje ruke i time se sprječava neometano uživanje i mogući više dnevni boravak. Slijedeće će biti objašnjeni osnovni i ključni elementi planinarske infrastrukture.

4.1. Planinarski put

„Planinarski put je uzak pojas zemljišta uređen za kretanje u planini.“³⁴ Vrlo jednostavna definicija čije šire objašnjenje jest da vodi i upućuje planinara gdje se kretati te ga vodi od neke polazne točke do (najčešće) vrha, ali i do raznih vidikovaca, planinarskog doma ili skloništa,

³² Čaplar, op. cit., 69.

³³ Ibid., 69.

³⁴ Ibid., 69.

prirodne skulpture, potoka, rijeke i mnogih drugih znamenitosti. „Putevi pogodni za planinare nje uređuju se i obilježavanju planinarskim oznakama kako bi planinari se što manje teškoća stigli do željnog cilja i nazad.“³⁵ Kao što je prije spomenuto, svugdje su potrebne oznake, pa tako i u planinama. One čak nose i više informacija, kao koliko dugo ima do nekog odredišta po duljini i vremenski, gdje postoji račvanje puta ili što ima usput za pogledati.

Postoje više vrsta planinarskih puteva i to su; „po karakteru: put po stijenama, šumsko bespuće, uska šumska staza (puteljak), široka šumska staza, kolni put, makadamska cesta, asfaltna cesta.“³⁶ Treba napomenuti da put i staza nisu isti pojmovi. „Staza u užem smislu se smatra svaki ugaženi put kojim se ne mogu kretati vozila.“³⁷

Podjela koja je zapravo bliža planinarima jest ona po zahtjevnosti puteva. Prvi su obični (nezahtjevni) planinarski putevi čije je glavno obilježje da se prilikom uspona ne moraju koristiti ruke, što automatski označava da put nije neki napet i opasan. Takvi putevi su namijenjeni pješaćenju, u širem smislu, gdje se svatko željan avanture može okušati. U užem smislu odnosi se na planinarenje kao putevi koji iziskuju veći tjelesni napor gdje nije samo lagana šetnjica pod krošnjama, nego dugotrajni usponi koji zahtijevaju veću tjelesnu spremu. Drugi oblik puteva su zahtjevni putevi kod kojih je potrebno kretanje rukama čime je njihova karakteristika da su malo opasniji, da nisu jednostavni i namijenjeni svima. Uz sve to, takvi putevi mogu biti osigurani ili neosigurani. „Osigurani putovi su zahtjevni planinarski putovi opremljeni umjetnim hvatištima i gazištima koja omogućuju lakši i sigurniji prelazak kritičnih dijelova puta (čeličnom užadi, klinovima ili ljestvama).“³⁸ Obično se to ne odnosi na cijelu dužinu neke trase, nego na najteži dio puta. Kontra su neosigurani putevi kod kojih je potrebna spretnost i snalažljivost, te velika pažnja iskusnog planinara. Također, prilikom kretanja na uspon, znaju biti oznake i upozorenja što se nalazi ispred na putu.

„Prema gruboj procjeni, ukupna dužina svih označenih (markiranih) putova u Hrvatskoj premašuje 6000 kilometara, ukupna visinska razlika je oko 500 000 metara, a za obilazak bi trebalo više od 2500 sati hoda.“ Jedan citat koji ugrubo prikazuje poznate podatke o planinarskim putevima u Hrvatskoj, kolika je to lijepa kilometraža za taku malu državu čiji postotak na planinske prostore otpada na oko 14%.³⁹

³⁵ Ibid., 69.

³⁶ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 16.

³⁷ Čaplar, op. cit., 71.

³⁸ Čaplar, op. cit., 71.

³⁹ https://hr.wikipedia.org/wiki/Zemljopis_Hrvatske

4.2. Planinarske oznake

„Planinarske oznake na planinarskim putovima zbirno nazivamo markacijama. Oznake su postavljene po kamenju, stijenama i stablima, cijelom dužinom puta, u oba smjera.“⁴⁰ Bez markacija nitko nigdje neće hodati. One su putokazi bez kojih se ne može niti smije ići planinariti. Često je greška što ljudi vide put, ali ne i markaciju. Prate se markacije, a ne obratno jer one ukazuju na siguran i provjeren smjer kretanja. Zato je važno njihovo održavanje koje pripada nadležnom planinarskom društvu pošto su izloženi klimatskim uvjetima. Obzirom da je to boja na prirodi, može se lako oštetiti. Da bi putokazi bili lako uočljivi, crvene su boje ispunjeni bijelom tako da su lako uočljivi. Ima ih nekoliko vrsta, ali najprepoznatljiviji je kružni oblik s crvenim rubom ispunjen bijelom bojom. U slučaju da se ne može ništa obojati ili nema prirodnog materijala, postavljaju se drveni kolci ili metalne cijevi, naslaže se kamenje s markacijom ili složi kameni čunj (od većeg prema manjem). Tri slike ispod prikazuju izgled i na čemu se sve mogu pronaći markacije, te izgled putokaza.

Slika 3. Markacija na kamenu
Izvor: Izrada autora

Slika 4. Markacija na drvetu
Izvor: <https://www.hps.hr/vijesti/14185/100-godina-planinarske-markacije/>

Slika 5. Planinarski putokaz
Izvor: Izrada autora

Uz planinarske oznake postoje i natpisi na drveću i kamenju na početku staza ili na križanjima više njih. Putokazi i putokazne ploče također se mogu pronaći na istim mjestima. Na njima ima više informacija za do nekog odredišta. Razlika između njih je ta da „se na putokazima ispisuje samo jedan cilj, tj. smjer, dok se na pločama obično ispisuje više podataka.“⁴¹

⁴⁰ Čaplar, op. cit., 72.

⁴¹ Čaplar, op. cit., 74.

Isto su obojani i ispunjeni crvenom i bijelom bojom . Panoi su veće ploče s još više informacija. Na njima se znaju slikovno prikazivati staze, objekti, alpinistički smjerovi i drugo.

4.3. Planinarska obilaznica

„Planinarsku obilaznicu čine planinarska odredišta povezana u smislenu cjelinu, za čiji obilazak planinarsko društvo koje brine o obilaznici nagrađuje posjetitelje koji ispune zadane uvjete. Obilaznica može biti put, splet putova, zbir međusobno nepovezanih u planinama ili planinarsko natjecanje bez određenih točaka, ali s nekim drugim uvjetima obilaska. Obilazak se potvrđuje otiscima žigova smještenih na kontrolnim točkama u dnevnik ili karton obilaznice ili fotografijama posjetitelja pokraj prepoznatljivih obilježja kontrolne točke.“⁴² Da se ne ide previše uširoko, obzirom da je definicija pokrila dosta, samo će se još objasniti smisao obilaznica. Glavni smisao je vidjeti i doživjeti zanimljivosti nekog prostora. One su sjajne zato što postoji točno određeni put kojim se potrebno kretati kako bi se postigao cilj; bio on skupiti sve žigove i dobiti priznanje planinarskog društva ili si olakšati planinarenje i ići za već poznatim i postavljenim. Obzirom da se predstavlja nešto neobično i nesvakidašnje, sigurno će povući bivše, ali i buduće planinare da ih posjete. U nepisanom planinarskom pravilu, tako se najbolje upoznaju planine. Što ne znači da su samostalno organizirana putovanja mimo planinarskih obilaznica loša. Ovdje su samo detaljniji putokazi i obično postoje poučne staze koje pričaju priče o tom prostoru, bilo one o ljudima tih krajeva ili o flori i fauni.

„Prva planinarska obilaznica u Hrvatskoj bila je Slavonska planinarska transverzala (danas: Slavonski planinarski put), otvorena 1957. godine. Do danas je u Hrvatskoj otvoreno više od stotinu planinarskih obilaznica.“ Neke se zatvaraju, ali istovremeno nastaju i otvaraju se nove. To je još jedan razlog zašto je jako bitno održavanje puteva i ne zapustiti ih. Najbolja i najatraktivnija na ovim prostorima je Velebitski planinarski put, koji zapravo ide s jedne strane Velebita do druge, sa sjevera na jug, sa Zavižana do Paklenice.

⁴² Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 18.

4.4. Žig i upisna knjiga

Još od nekih elemenata planinarske infrastrukture su sandučići koji sadrže planinarske žigove, jastučice s tintom kako bi se mogli otisnuti i upisne knjige. Najčešće se nalaze na planinskim vrhovima, kontrolnim točkama, te planinarskim domovima i skloništima kako bi se uspjeh dolaska na cilj mogao ovjekovječiti za planinara koji nosi sa sobom (žig), ali i za sve druge prilikom upisa u knjigu gdje se upisuje tko je došao, kojeg datuma, kojom stazom, iz koje države i planinarskog društva. Na žigu su upisani naziv i visina vrha, društvo koje ga održava. Lokacija žiga se često označava crvenom strelicom radi lakšeg uočavanja.

4.5. Planinarski smještajni objekti

Neke planine su manje ili uopće nisu posjećene upravo zato što nemaju neki oblik ovog planinarskog objekta. Smještajni objekti omogućavaju odmor, okrepu, boravak i mogućnost spavanja nakon napornog uspona ili spusta, ali daju priliku uživati i u dužem periodu boravka u planinama. U Hrvatskoj ih danas ima oko 156. te postoje tri vrste koji se dosta razlikuju jedni od drugih po pitanju godišnje otvorenosti i mogućoj usluzi. Na svakoj kategoriji objekta mora niti jasno vidljiv naziv, na kojoj visini se nalazi i koje društvo njime upravlja.

PLANINARSKI DOM

„Planinarski dom je otvoren vikendom, blagdanima ili stalno i u pravilu pruža mogućnost prehrane i okrepe.“⁴³ Njime netko mora konstantno upravljati, čistiti i dodavati čega nedostaje, što znači da tamo i borave. Potrebno se prethodno najaviti, pogotovo tokom lijepog vremena i ljetne sezone jer se može dogoditi da je pun. U njima čak postoji opcija tuširanja, ovisno gdje se nalaze, na samoj planini ili u njenom podnožju pa u obližnjem selu. Boravak se također naplaćuje, a planinarska društva nose popuste do 50 posto. To su također objekti koji su više-manje lakše pristupačni radi dovoza prehrambenih namirnica i drugih materijala, ali to nije pravilo. Slike prikazuju dom izvana i njegovu unutrašnjost kako bi se dobio osjećaj što jedan takav nudi. Za primjer je uzet planinarski dom Zavižan na visini 1594 metra.

⁴³ Čaplar, op.cit., 84.

Slika 6. Planinarski dom izvana
Izvor: Igor Drozdek

Slika 7. Spavaonica u domu
Izvor: <https://planinarski-portal.org/planinarski-domovi/zavizan/>

PLANINARSKA KUĆA

„Planinarska kuća (u užem smislu) otvoren je samo povremeno ili po dogovoru s upraviteljem.“⁴⁴ Slično planinarskom domu, no otvara se po potrebi, upravitelj nije stalno tamo prisutan. Opet se treba zvati radi dostupnosti, ali ponajviše da se vidi da li će upravitelj biti tamo. Obično su one dublje u planinama i nisu lako dostupne, pa ili postoji improvizirana verzija kupaonice ili je nema. Također, prehrana je isto oskudna ili je nema. Planinarske kuće su nešto manje zastupljene, ali ih svejedno ima. Slike prikazuju kuću iznutra i izvana, a za primjer je uzeta kuća Slobodan Ravlić na Biokovu na visini 1467 metara.

Slika 8. Planinarska kuća izvana
Izvor: <https://www.hps.hr/info/planinarske-kuce/planinarska-kuca-slobodan-ravlic/>

Slika 9. Izgled spavaonice
Izvor: <https://planinarski-portal.org/planinarski-domovi/slobodan-ravlic/>

PLANINARSKO SKLONIŠTE

„Planinarsko sklonište je nezaključana, stalno otvorena i neopskrbljena kuća u kojoj se može prenoćiti bez prethodne najave onome tko njime upravlja.“⁴⁵ Kod skloništa je bitno samo da se minimalno održava i čisti kako ne bi propalo. To je doslovno kuća koja štiti od vanjskih uvjeta. Unutarnji prostor je namijenjen samo spavanju i ili ima ili nema strunjača na kojima se spava da

⁴⁴ Ibid., 84.

⁴⁵ Ibid., 84.

nije direktno na podu. Obično vani malo dalje bude poljski wc, ali ne mora biti. Tu se stvarno može osjetiti divljina i kako nešto u životu normalno nije svuda dostupno. Nema struje, nema kupaonice; negdje postoje štednjaci na drva i neki pribor, ali za boravak u skloništu svu opremu je potrebno nositi sa sobom. Noćenje ovdje je potpuno besplatno. Slike ispod prikazuju izgled skloništa izvana, te raspored iznutra.

Slika 10. Sklonište izvana
Izvor: Izrada autora

Slika 11. Ugodaj unutar skloništa
Izvor: Izrada autora

Ovisno o tome kakva je osoba, može birati između četiri opcije. Četvrta je jednodnevni izlet i povratak u civilizaciju. Preporučena stranica s više informacija o objektima (sadržaji, kapacitet, slike objekta, nadmorska visina, kratki opis...) su dostupni na „Planinarski portal“⁴⁶.

Samo par riječi bi se posvetilo standardu. „Osnovno osobno načelo kod korištenja planinarskih kuća treba biti da ih napustimo bar u onakvom redu u kakvom smo ih našli.“⁴⁷ Standard smještaja je često daleko ispod minimalnih turističkih i to zbog njihove nepristupačnosti. Ovdje se svaki rad i briga obavlja dobrovoljno s budžetom koje planinarsko društvo posjeduje. Zbog toga je razina usluge dosta skromna nego drugdje. Treba biti zahvalan i na tome jer je dovoljno pomisliti koliko dugo traje i koliko je teško donijeti materijal u slučaju većih popravaka. Ne može se svugdje doći vozilima. Radi toga, u svim planinarskim kućama se primjenjuje jedinstveni kućni red koji zahtjeva da ga poštuju i posjetitelji i domaćin. Kućni red je na istaknutom mjestu kako bi bio svima vidljiv, a one koji ga ne poštuju upravitelj ima pravo udaljiti.

⁴⁶ <https://www.planinarski-portal.org/planinarski-domovi/>

⁴⁷ Ibid., 85.

5. Zašto planinariti?

Obzirom da se u ovome radu želi skrenuti pažnja na jedan specifičan oblik turizma, mogući novi način provođenja godišnjeg odmora i slobodnog vremena, postavlja se pitanje zašto bi netko uopće htio planinariti? Što ljudi dobiju time? Kada se nekome spomenu planinari, slika koju vide su zapuhani, oznojeni ljudi nakrcani stvarima koji se idu popeti na neki brijeg da bi se zatim spustili i otišli sretni doma. Što to planinari znaju, a drugi ne?

5.1. Zdravstvene i socijalne koristi

Ono što ljudi dobiju u planini je potpuno nematerijalne prirode, što znači da se zadovoljavaju neke nesvakodnevne potrebe. Potrebe koje mogu biti od zdravstvene koristi; aktivnost koja se odvija u prirodi gdje se koriste skoro svi mišići, nogu, ruku, leđa i trbuha. Mišići su cijelo vrijeme aktivni, što potiče na povećani kapacitet disanja čime se u većoj količini uzima kisik i povećana cirkulacija krvi. Potrebe koje mogu biti od socijalne koristi; poboljšava se psihičko stanje čim se obavlja neka aktivnost koja veseli čovjeka, a planinarenje je puno emotivnih događaja. Tjera ljude na „snalažljivost, tjelesnu izdržljivost, hrabrost, požrtvornost, prilagodljivost, društvenost, smisao za razumijevanje ljudi i prirode.“⁴⁸

5.2. Osobni užitak

Na kraju, planinarite sami zbog sebe i zbog vlastitog užitka. Planinari se zbog svega što se na putu može vidjeti i doživjeti. To može biti da se vidi ris, divokoza, mnoštvo leptira, prekrasno cvijeće, pejzaži koje malotko vidi, a sami pogled s vrha neke planine... Osjećaj zadovoljstva i uspjeha koji nitko ne može oduzeti. U planinarstvu ne postoji natjecanje. Nije bolji i vrjedniji onaj koji se popeo na najviše vrhova, koji je najduže i najteže hodao. U planini je svatko sebi svoj najbolji prijatelj i neprijatelj. Da li će se čovjek koncentrirati na sebe i svoje uspjehe i time zadovoljiti sebe ili će gledati drugoga koji je možda bolji i izdržljiviji i time si srušiti cijelo raspoloženje. Planinari se zbog samog sebe.

⁴⁸ Čaplar, op.cit., 37.

Također što je bitno napomenuti; danas se u turizmu traži puno više nego nekad. Nije dovoljno samo otići na odmor i to je to. Ljudi više ne žele samo materijalne stvari i tradicionalni statični smisao odmora, nego žele doživljaje, sjećanja i osjećaje koji će ih sjetiti na neko putovanje. Planinarstvo upravo to daje i zbog toga bi ovakav oblik turizma u Hrvatskoj mogao biti dobro iskorišten. To je jedan od elemenata koji bi zadovoljio turističku potražnju, ono za čime turisti, domaći i strani, tragaju.

5.3. Kako započeti?

Sve u životu je teško započeti, no čim se malo uhvati ritam, sve nakon tog trenutka je lakše. Za planinarenje je prvo potrebna volja; onda je potrebno pronaći ili raspitati se o planinarskim stazama u blizini; spakirati stvari i krenuti u pustolovinu. Toliko je jednostavno. Za početak je uvijek dobro ići gdje nisu strmi i opasni usponi, te mjesta gdje je veća koncentracija ljudi. S vremenom se uhvati znanje, čuje se nešto od ljudi koji hodaju u istome smjeru i na kraju krajeva, uvijek se nekog može upoznati i sprijateljiti se s njime.

No, na početku se uvijek malo bolje raspitati. Stjecanje znanja (teorije) može biti ili usmeno, u hodu, ili pohađanjem škola i tečajeva. „Dio znanja prirodno se stječe iskustvom.“⁴⁹ Stjecanje vještina tj. tehnike kretanja i ponašanja u planini vrši se također u školama i tečajevima, ali najefektivnije je na licu mjesta. Ne treba zaboraviti „da je vještina potrebna, ali ne i dovoljna- to je samo tehnika zanata i tek jedan činitelj sigurnog i ugodnog boravka u planinama.“⁵⁰

Planinariti je stvarno lako jer uvijek postoji lakša i teža opcija, čime je planinarenje aktivnost namijenjena svima.

⁴⁹Čaplar, op.cit., 38.

⁵⁰ Ibid., 39.

6. Najatraktivnije hrvatske planine

Ovo i slijedeće poglavlje su najvažnija poglavlja rada jer će u njima biti navedene i opisane hrvatske planine koje imaju sjajan turistički potencijal. U daljnjem tekstu dat će se dat analiza u kojoj se može vidjeti gdje Hrvatska trenutno stoji u planinarstvu i planinarskom turizmu.

6.1. Opća podjela prostora hrvatskih planina

Medvednica i Samoborsko gorje su najbolje obrađene planine zbog blagih padina, no ponajviše zbog blizine Zagreba. Obzirom da Zagreb ima puno stanovnika, mnogi vole lijepo vrijeme provesti u prirodi. Iz tog razloga postoji mnoštvo planinarski staza u puteva, te planinarskih domova i drugih objekata gdje se može dobro najesti. Unutar zagrebačke regije i njezinim rubovima vrijedi spomenuti Žumberačko gorje, Kalnik, Ravna gora i Ivanščica. Opet, jako su blizu Zagrebu, savršena za jednodnevne izlete, nisu teški i opasni usponi, a pogledi s vrhova su prekrasni.

U Slavoniji vrijedi spomenuti Papuk, koji je jedina „planina“ vrijedna spomena obzirom da je Slavonija poznata upravo zbog svojih ravnica. No čak i unutar planinarskog turizma ima nešto za ponuditi.

Gorski kotar je prostor koji doseže najniže temperature u Hrvatskoj zbog svoje pozicije između Alpa i Dinarida. Prostor je gotovo okružen i sačinjen od planina. Veliki dio zauzima Velika Kapela na kojoj se nalaze jedna od najprivlačnijih planinarskih odredišta, Bijele i Samarske stijene, koje su ujedno i strogi rezervati (najviši stupanj prirodne zaštite u Hrvatskoj), Bjelolasica i Klek. Na sjeverozapadu se ističu Risnjak, Tuhobić i Viševica. Ovi usponi su nešto zahtjevaniji, ovisi od jednog do drugog, ali sami planinarski putevi i pogledi s vrhova nose raznolikost koja se malo gdje može vidjeti; crnogorične šume iz kojih izbijaju bijele stijene koje onda kontrahira plavom nebu tokom sunčanih dana ili donosi tajanstvenost prilikom naoblake.

Planine uz more su najviše, ali i daleko najljepše planine koje postoje na ovim prostorima. U Istri se ističu Učka i Čičarija, s pogledima na Kvarner i prema unutrašnjosti, te Snježnik koji krasi vizuru grada Rijeke, te ju time i štiti od utjecaja Gorskog kotara, ali i zadržava hladno i toplo vrijeme koje dolazi s mora. Najduža planina je Velebit, 140km, koja se proteže od Novog Vinodolskog pa do Obrovca, doslovno tik uz more. Na njoj nema što nema za ponuditi, za vidjeti i doživjeti. Daleko najljepša planina gdje se susreću dvije klime, dvije regije, dva svijeta

različita. Cijela planina je park prirode unutar kojeg postoje čak dva nacionala parka; Sjeverni Velebit i na jugu Paklenica. Planine Dalmacije su Biokovo, Kozjak, Mosor i Omiška Dinara. U Dalmatinskoj zagori se mogu naći Svilaja, Kamešnica te najviša planina Hrvatske, Dinara.

I za kraj su otočni vrhovi koji nisu posebni visoki, no zbog svoje pozicije usred mora i pogleda na kopno nude zanimljive i nesvakidašnje vidike. Najpoznatiji su vrhovi Brača, Cresa, Krka, Hvara, Paga, Raba i Visa.

6.2. Regionalizacija hrvatskih planina

Na početku poglavlja su se nabrajala najposjećenija odredišta na hrvatskim planinama. Gotovo u svakoj regiji se može nešto preporučiti, no ovdje će koncentracija biti na planinama koje su u blizini i čak u neposrednoj blizini većih i poznatih turistički destinacija kako bi se dalo vidjeti i zaključiti da li je planinarski turizam dobar pravac za Hrvatsku. Ukratko će biti navedena njihova glavna obilježja i što ih razlikuje jedne od drugih. Manje poznate turističke destinacije će biti spomenute jer ih ne treba zapostaviti, nego će samo pasti u drugi plan, ali ne u zaborav. Ispod nekih planina će se naći i slike za bolji prikaz njihove raznolikosti.

6.2.1. Zagrebačko područje

Područje koje ima najviše stanovnika, te je veća orijentacija prema domaćim turistima, no ne isključuje strane koji žele pobjeći od gradske vrućine i buke u malo zaklonjenije i tiše krajeve. Medvednica je „najposjećenija hrvatska planina, planina s najdužom planinarskom tradicijom i planina s najviše planinarskih kuća.“⁵¹ Najviši vrh je Sljeme sa 1033 metra. Cijela je zaštićena kao Park Prirode. Zbog svoje blizine, blagih i jednostavnih spustova, prigodna je za svaku skupinu ljudi; mlađe i starije, više i manje sportski nastrojene; ljude željne hodanja ili šetanja... Također, s vrha donosi predivan pogled na grad Zagreb na jugu, a na sjeveru na Zaprešić i Zagorje.

Slika 12. Logo PP Medvednica

Izvor: <https://www.parkovihrvatske.hr/documents/20181/277801/Medvednica+-+logo/c45ef032-239b-4e51-ad35-4f0b46970a64?t=1454924822562>

⁵¹ Ibid., 55.

Slika 13. Obronci Medvednice
Izvor: Igor Drozdek

Slika 14. Pogled na sjevernu stranu, na Zagorje
Izvor: Igor Drozdek

Samoborsko gorje u geografskom smislu pripada istočnom dijelu Žumberačkog gorja. Najviši vrh je Japetić sa 879 metara. Nalazi se u neposrednoj blizini Zagreba, te je atraktivnije od Medvednice iz dva pogleda. Prvi je taj da Samoborsko gorje krase mnoštvo slikovitih brežuljaka od kojih svaki predstavlja novi vrh za osvojiti. Drugi je taj da je manje napućen od Medvednice, samo zato što je malo dalje, manje je poznato izletišta, ali baš zato donosi čistu i neometanu prirodnu koja samo čeka da umiri istresirane ljude.

Žumberak je planina koja graniči sa Slovenijom i s kojom se može reći da „dvije države dijele vrh“ poznat kao Sveta Gera sa 1178 metara. Područje je također zaštićeno kao park prirode.

Slika 15. Pogled sa Samoborskog gorja
Izvor: Jasna Drozdek

Slika 16. Logo PP Žumberačko gorje
Izvor: <https://www.parkovihrvatske.hr/documents/20181/277801/%C5%BDumberak+Samoborsko+gorje+-+logo/ef190543-9b22-4e39-9890-755f858ee38a?t=1454925018573>

6.2.2. Gorski kotar

Među najmanje naseljenim područjima, donosi gotovo netaknutu prirodu ometenu jedino planinarskim stazama, kućama i domovima kako bi svima mogla pokazati svoje ljepote koju je danas teško pronaći.

„Klek je ležeći div iznad Ogulina, simbol i kolijevka hrvatskog planinarstva i alpinizma.“⁵² Najviši vrh se zove Veliki Klek i visina mu iznosi 1181 metar. Planina i okruženje oko koje kruže mnoge legende zbog njenog izgleda. Po jednoj legendi, „Klek je bio jedan od starih slavenskih bogova. Pomalo se vrzmao oko žene Perunove, a taj ga je silnik počeo goniti. Klek je bježao, sve se više umarao i na mjestu današnje planine Perun ga je sustigao i strijelom pogodio u nogu. Od umora i boli, a posebno od straha Klek je pao i skamenio se.“⁵³ Upravo takvog oblika je današnja planina, u obliku osobe koja spava, gdje se točno razaznaju glava i stopala sačinjeni od stijena, dok je trbuh prekriven zelenilom. Prema drugoj legendi, za lošeg vremena se skupljaju vještice koje se dobro zabavljaju i bacaju čini na nesreću ljudi koji žive u okolici.

Slika 17. Klek, uspavani div

Izvor: https://croatia.hr/cmsmedia/Aktivnost/Outdoor_i_aktivni_odmor/Setanje_i_planinarenje/heroSmall_Klek-s-ceste-za-Vitunj-2-Alan-Caplar_sm.jpg

Bjelolasica pripada masivu Velika Kapela, te je najviša planina Gorskog kotara sa 1534 metra. No, bez obzira što je najviša sa strmim padinama, uspon nije prezahtjevan jer je prekriven šumom i zelenilom i planinarske staze su umanjile njegovu težinu vrludanjem uokolo.

„Bijele i Samarske stijene su impresivan prirodni park prirodnih kamenitih skulptura i krških fenomena.“⁵⁴ Već prije je spomenuto da pripadaju zaštiti strogih rezervata. Najviši vrh iznosi 1335 metara. To područje je također poznato među planinarima kao mjesto gdje postoje zanimljiva i nesvakidašnja imena za „prirodne skulpture“ i prirodna obilježja koje se tamo nalaze, poput: Prsti, Slonova brada, Kuplung, Frižider, Amfiteatar i dr.

⁵² Čaplar, op. cit., 56.

⁵³ <http://www.hpdklek.hr/documents/26.html>

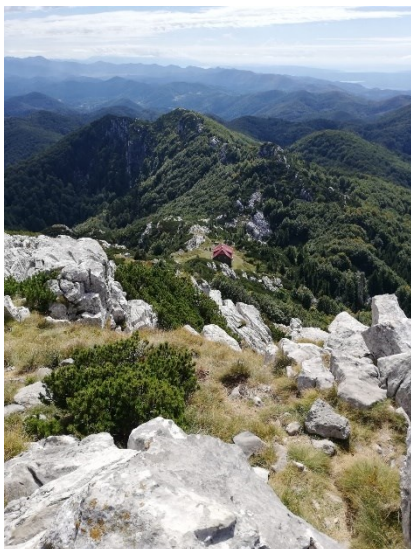
⁵⁴ Čaplar, op. cit., 56.

Slika 18. Pogled s vrha Bijelih stijena
Izvor: Jasna Drozdek

Slika 19. Amfiteatar na Samarskim stijenama
Izvor: <https://www.hpd-kamenar.hr/galerija/218%20Mrko-palj/14.%20Amfiteatar.jpg>

Risnjak je izrazito stjenoviti vrh koji se nalazi između Gorskog kotara i Primorja. Najviši vrh je Veliki Risnjak i iznosi 1528 metara, a s njega puca pogled prema Jadranskom moru na Rijeku, na Gorski kotar i Sloveniju. Područje prekriveno šumom iz koje izranjaju stijene i sami stjenoviti vrh do kojega je potrebna malo bolja spretnost. Cijelo planinsko područje je zaštićeno kao nacionalni park 1953. godine.

Slika 20. pogled s Velikog Risnjaka
Izvor: Izrada autora

Slika 21. Krajolik i reljef na Risnjaku
Izvor: Izrada autora

Slika 22. Logo NP
Risnjak

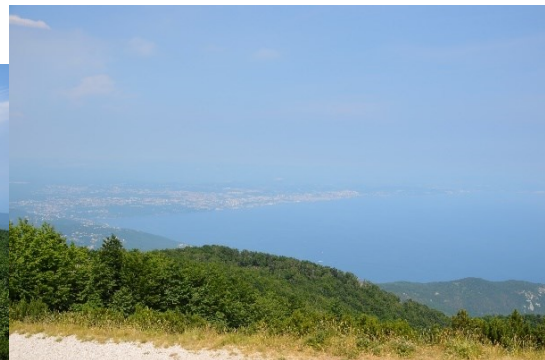
Izvor: https://www.np-risnjak.hr/web/wp-content/uploads/2021/08/npr2021-ad-logo_risnjak.png

Snježnik je vrh u blizini Risnjaka i međusobno se mogu vidjeti. Nalazi se iznad Platka, dosta je bliži moru tako da ima puno ljepši i oštrij pogled na cijeli Kvarner. Najviši vrh je visok 1505 metara.

6.2.3. Istra

Kada se spomene Istra, ljudima ne padaju na pamet planine, ali upravo dolje navedena planina čini vizuru s morske strane i unutrašnje strane izrazito slikovitom.

Učka nije neko jako poznato odredište, no bez obzira na to dosta je posjećena i to zbog blizine Opatije i Rijeka, većih turističkih odredišta. Osim toga, „botanički je zanimljiva zbog dobro izraženih visinskih pojasa te je zaštićena kao park prirode.“⁵⁵ Najviši vrh se zove Vojak, visok je 1296 metara i najatraktivniji vidikovac Hrvatske je. Pogled od 360°stupnjeva prelazi s mora na šume, s niskog raslinja na stijene i na samu Istru. U usporedbi sa Medvednicom, iako su obje planine blizu velikih gradova, Učka je mlađeg postanka sa dosta strmim usponima i nije prilagođena za sve dobne i tjelesno spremne kategorije.

Slika 23. Logo PP Učka
Izvor: https://www.pp-ucka.hr/2020/wp-content/uploads/pp_ucka_360_ppucka.png

Slika 24. Vrh Vojak
Izvor: Izrada autora

Slika 25. Pogled na jug, prema Rijeci
Izvor: Jasna Drozdek

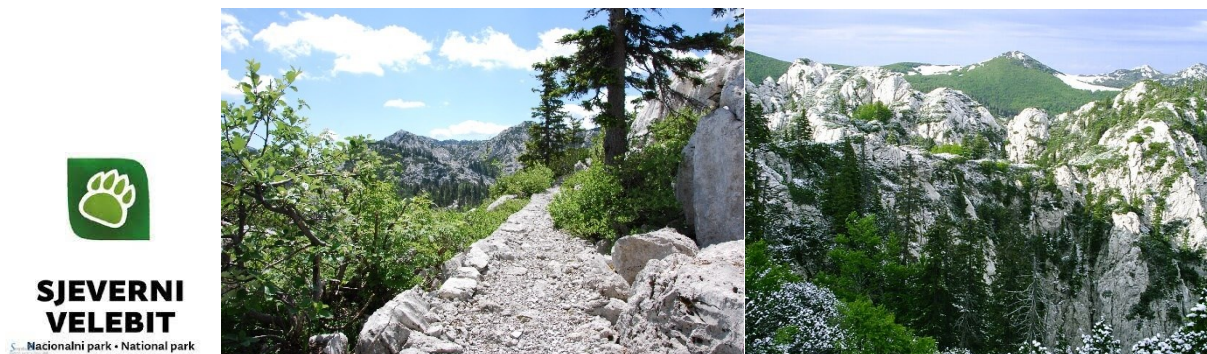
6.2.4. Velebit

Planina podijeljena na tri dijela. Planina koja zaslužuje najveću moguću pažnju. Planina koja nosi toliki potencijal, tolike prirodne ljepote, slikovite i raznolike pejzaže. Planina koja je sama u svojoj kategoriji. Nalazi se uz samu obalu i nudi dva svijeta potpuno različita.

Sjeverni Velebit je glavno te i najpoznatije planinarsko odredište je planinarski dom Zavižan okružen sa pet vrhova, Veliki Zavižan, Balinovec, Zavižanska kosa, Vučjak i Pivčevac. Na tom mjestu je poznata Premužićeva staza koja je duža od 50 kilometara, te jedna od najljepših planinarskih staza. Njezina snaga leži u tome da je trasa dosta lagana obzirom da se hoda nekad po uskoj stazi, s jedne strane vrtače i provalije, s druge strane nisko raslinje i oštre stijene... Za stazu bi se moglo reći da je stvarno pogodna skoro svim uzrastima, pogotovo jer se do plani-

⁵⁵ Čaplar, op. cit., 56.

narskog doma dolazi gotovo autom, dajući šansu svakom željnom avanture. „Područje Rožanski i Hajdučkih kukova, zaštićeno je kao strogi rezervat, najatraktivnije je planinsko područje u Hrvatskoj“⁵⁶, dok je vršni dio sjevernog djela Velebita proglašen nacionalnim parkom 1999. godine, te je ujedno i najmlađi i zadnje proglašeni nacionalni park. Najviši vrh nosi ime Mali Rajinac i visok je 1699 metara, a nalazi se sa ličke strane.

Slika 26. Logo NP Sjeverni Velebit

Izvor: https://www.pictures.glasgacke.hr/2013/4536a_1413367397.jpg

Slika 27. Premužičeva staza

Izvor: Igor Drozdek

Slika 28. Hajdučki i Rožanski kukovi

Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8d/Rozanski_Kukovi2.jpg

Srednji Velebit obuhvaća područje od Alana do Baških Oštarija, koje su među glavnim središtima turizma na planini. Ističe se nekoliko vrhova, a ponajviše stjenoviti Dabarski kukovi. Dva vrha istine visine su najviši na ovom prostoru od 1622 metara i zovu se Zečjak i Šatorina.

Slika 29. Dabarski kukovi

Izvor: <https://pp-velebit.hr/images/2017/06/19/dabarski3-thumb.jpg>

Slika 30. Logo PP Velebit

Izvor: https://www.pp-velebit.hr/media/k2/items/cache/e7c0584255fa6f2981e510285a9e9e4f_L.jpg

Južni Velebit također ima puno vrhova, a glavni i najpoznatiji vrhovi su Veliki Stolac, Sveto Brdo i Vaganski vrh, koji je ujedno i najviši vrh cijelog Velebita sa 1757 metara nadmorske

⁵⁶ Čaplar, op. cit., 57.

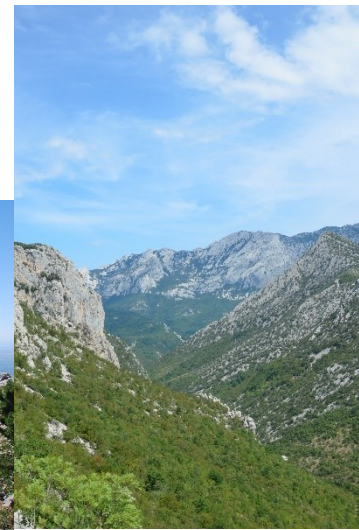
visine. Tamo je smještena Paklenica, nacionalni park od 1949. godine „u kojem su dva stjenovita klanca strmih strana i stijena Anića kuk (najviša monolitna stijena u Hrvatskoj).“⁵⁷ Još od nekih zanimljivih mjesta su stjenovite Tulove grede i Cerovačke špilje.

Slika 31. Logo NP Paklenica
Izvor: https://np-paklenica.hr/media/k2/items/cache/de419e-ebc85959410ee19fa8f0a00919_M.jpg

Slika 32. Pogled u blizini Vaganjskog vrha
Izvor: Igor Drozdek

Slika 33. Unutrašnjost Paklenice
Izvor: Izrada autora

6.2.5. Dalmatinska zagora

Dosta slabo naseljeno područje koje nema puni većih gradova, a od sela i gradića stanovništvo se većinom bavi poljoprivredom. Nije turistički nimalo popularno, no ovih par planina bi moglo povući nešto turista i rasteretiti Dalmaciju tokom ljetnih mjeseci. Nažalost, niti one same nisu nešto popularne, pa da bi ovo područje zaživilo, trebalo bi se raditi ne strategiji i koncepciji područja.

Dinara je najviša planina Hrvatske sa već spomenutih 1831 metra. Nalazi se iznad Knina, a prepoznatljiva je upravo po 700 metara visokoj stijeni na jugozapadu te prostranim livadama. Osim što je najviša, ne nosi mnogo atrakcija, a niti raznolikosti. Prevladavaju krš, kamenje i puste livade.

⁵⁷ Čaplar, op. cit., 57.

Slika 34. Veličanstvena Dinara

Izvor: <https://www.hps.hr/files/data/69/dinara.jpg>

Slika 35. Vrh Hrvatske

Izvor: <https://www.hps.hr/files/data/69/vrh%20dinare.jpg>

Kamešnica je planina koju pokriva dosta niske vegetacije. „Zajedno s Dinarom (u užem smislu) i Troglavom dio je masiva Dinara.“⁵⁸ Najviši vrh zove se Konj i nalazi se u Bosni i Hercegovini.

„Promina je razmjerno malena osamljena planina smještena poput otoka na skradinsko-kistanjskoj zaravni.“⁵⁹ Najviši vrh nosi naziv Čavnovka i nalazi se na nadmorskoj visini od 1147 metara.

„Svilaja je krševita planina zapadno od jezera Peruče. Glavno ishodište je selo Zelovo.“⁶⁰ Najviši vrh se zove Bat i visok je 1508 metara.

6.2.6. Srednja Dalmacija

Planine Središnje Dalmacije nalaze se u blizini obale ili su malo uvučene u unutrašnjost, te su lako dostupne domaćim i stranim turistima. Donose savršenu priliku malo se rashladiti od visokih ljetnih temperatura. Također su među omiljenim odredištima među lokalnom stanovništvu, kao što su Medvednica i Učka.

Kozjak se nalazi iznad Kaštela. To je krševita gora sa 779 metara visine i s velikim brojem starohrvatskih kapela koje pričaju o povijesti i životu ljudi tog kraja. Najviši vrh je Veli vrj.

Mosor je glomazna krševita planina iznad Poljica tj. jugoistočno od Splita. „Omiljeno odredište splitskih planinara je planinarski dom Umberto Girometta na središnjem dijelu, iznad poljičkog sela Sitno Gornje.“⁶¹ Ističe se nekoliko vrhova, a najviši je Veliki Kabel sa 1339 metra nadmorske visine. Osim planinarskih aktivnosti, nudi i šansu za obilazak špilje Vranjače koja se nalazi na istočnoj strani.

⁵⁸ Čaplar, op. cit., 58.

⁵⁹ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 505.

⁶⁰ Čaplar, op. cit., 58.

⁶¹ Čaplar, op. cit., 59.

Omiška Dinara nudi pogled na kanjon Cetine i omiško primorje. Najviši vrh je Kula sa 863 metra nadmorske visine. Njezina ljepota je u tome da se kreće praktički od 0 metra tj. od razine mora pa do vrha. Također, vegetacija je vrlo oskudna zbog klime te se neometano može uživati u pogledu.

Slika 36. Ptičja perspektiva Omiške Dinare

Izvor: <https://i0.wp.com/www.hpdeljeznicar.hr/wp-content/uploads/2020/09/OMIS.jpg?fit=800%2C497&ssl=1>

6.2.7. Biokovo

Planina Biokovo, slično kao i Velebit, ima posebno mjesto i značaj u hrvatskom planinarstvu te bi mogli reći da zaslužuju zasebni vlastitu kategoriju. Planina koja je stvarno impozantna, bilo da ju se promatra s pučine ili njenog podnožja. Ali, treba naglasiti da „ za planinarenje po Biokovu nužno je koristiti se zemljovidom jer lutanje može biti veoma pogibeljno.“⁶² Vegetacija se brzo povlači i otvara put kamenju.

Biokovo je glomazno i stjenovito, točno iznad makarskog primorja, jednog od najljepših područja hrvatske obale. „Najatraktivniji ciljevi su vidikovac Vošac s planinarskim domom i najviši vrh Sveti Jure“.⁶³ No danas pobjedu odnosi vidikovac koji može zasjeniti sve vidikovce i aktivnosti na svim planinama namijenjena stvarno svakome jest Nebeska Šetnica tj. Skywalk Biokovo. Nalazi se na visini od 1228 metara, pored info centra i 13.kilometra biokovske ceste. „Do vidikovca se dolazi biokovskom cestom koja vodi od ulazne recepcije Parka prirode Biokovo, otprilike 6 km istočno od Makarske, do najvišeg biokovskog vrha Sv. Jure na nadmorskoj visini od 1762 metra, što je čini najvišom asfaltiranom cestom u Hrvatskoj.“⁶⁴ Nije potrebno uopće planinariti da bi se vidio prizor koji oduzima dah i čini ga pristupačnim svima koji su

⁶² Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 557.

⁶³ Čaplar, op. cit., 59.

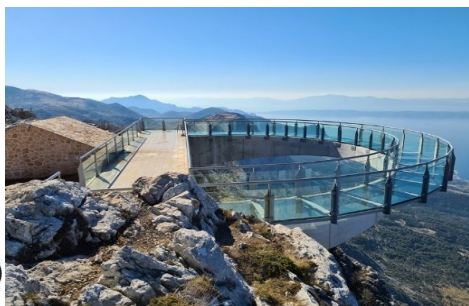
⁶⁴ <https://pp-biokovo.hr/hr/skywalk-biokovo>

željni avanture i nečeg drugačijeg. Vidikovac je poznat po tome što se hoda po staklenoj prozirnoj površini koja visi sa litice te daje ptičju perspektivu turistima. Uz sve to što oduzima dah, također nosi zaštitu kao park prirode od 1981. godine.

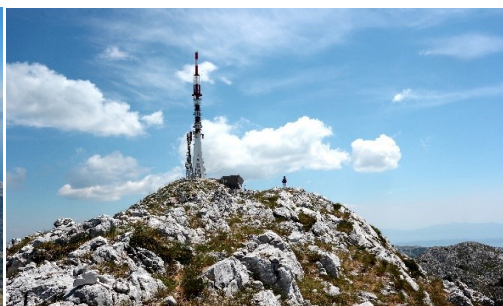
Slika 37. Logo PP Biokovo

Izvor: <https://www.parkovihrvatske.hr/documents/20181/277801/Biokovo+-+Logo/884d9703-077c-4cfc-abcca12b703abd5e?t=1454923589894>

Slika 38. Nebeska šetnica

Izvor: https://biokovo.fra1.digitaloceanspaces.com/0e61409e-7e15-4d32-9882-4eaec915552c/01-06-2021/skywalk_prema_jugu_medium.jpg

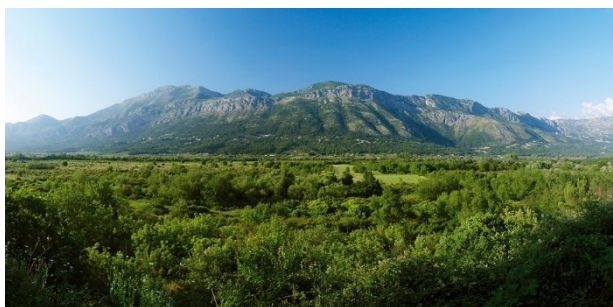
Slika 39. Vrh Sveti Jure

Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/The_highest_peak_Sv_Jure_%281762_m%29_in_Biokovo_Nature_Park.jpg

Jugozapadni dio Biokova je nešto niži sa nekoliko stjenovitih vrhova. „Najistaknutiji vrhovi su Sutvid iznad Živogošća, Sokolić na Drveničkim stinama i Sveti Ilija iznad Gradaca.“⁶⁵ Sutvid je najviši od navedenih vrhova sa 1158 metara.

6.2.8. Planina hrvatskog juga

„Sveti Ilija je na Sniježnici je najjužniji hrvatski tisućnjak i tipična krška planina s vapnenačkim stijenama i oskudnom mediteranskom vegetacijom.“⁶⁶ Nalazi se gotovo na kraju države, ispružena iznad Konavla, tj. iznad Čilipa. Najviši vrh je Sveti Ilija sa 1234 metra nadmorske visine, a do njega vodi građeni popuno kameniti put.

Slika 40. Pogled na Sniježnicu s njenog dna

Izvor: https://travelcroatia.live/wp-content/uploads/2021/11/01_Snijeznica-iz-Konavoskog-polja-Alan-Caplar1200px.jpg

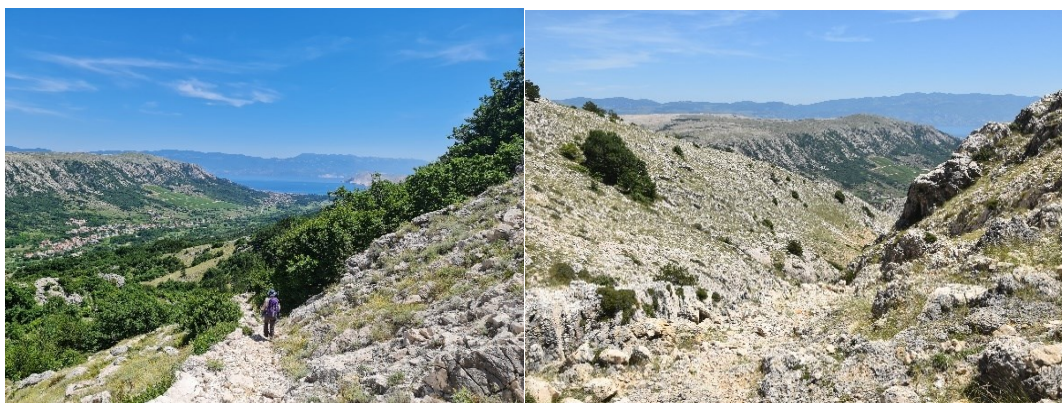
⁶⁵ Čaplar, op. cit., 59.

⁶⁶ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 586.

6.2.9. Jadranski otoci

Bez obzira što otoci ne dosežu neke impresivne visine, nemaju neke ekstremne puteve gdje se zahtijevaju neki pothvati, to nadoknađuju neobičnim i nesvakidašnjim pogledima koji se mogu vidjeti jedino ako ste na najvišoj točki nekog kopna usred mora. Zanimljivo je da na većini otoka postoji mnogo prekrasnih planinarskih puteva koji su zapravo neistraženi i nepopularni jer kad se ide na otok, ide se kada je lijepo i toplo i kada se može kupati i odmarati. Potencijal je tamo, samo ga treba malo bolje reklamirati i promovirati jer putevi su jednostavni i pristupačni djeci i starijima. A mnogo puta takvi putevi vode do uvala i „privatnih plaža“ koje svi traže za najbolje fotografije.

Za planinarenje na Krku se preporuča krševiti južni dio, iznad Baške. Najviši vrh otoka je Obzova visok 569 metara.

Slika 41. Brda, šume i stijene na Krku
Izvor: Igor Drozdek

Slika 42. Reljef otoka Krka
Izvor: Igor Drozdek

Cres je drugi otok po visini, a najviši vrh je Gorica s visinom 648m. „Neobičnost je što se najviši vrh tog 80km dugačkog otoka nalazi upravo u blizini njegova najužeg mjesta, tamo gdje mu je širina samo 2km.“⁶⁷

Na središnjem dijelu Raba se nalazi vršna krševita visoravan koja pruža pogled na okolicu, ali i savršen pogled na Velebit. Najviši vrh se zove Kamenjak i visok je 408 metara.

⁶⁷ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 278.

Slika 43. Vrh Kamenjak
Izvor: Izrada autora

Slika 44. Premužićeva staza i Rajska
plaža
Izvor: Izrada autora

Pag. „Smjer pružanja je dinarski. Istočna strana otoka je viša i strmija, s izrazitim stijenama, posve gola i krševita.“⁶⁸ Vrh je Sveti Vid s visinom od 348m.

Vidova gora sa svojih 780 metara nadmorske visine na Braču nosi titulu najvišeg vrha hrvatskih otoka. Nalazi se iznad poznate plaže Bola i Zlatnog rata. Samom pozicijom mami pogled s plaže, ali i sa svoje najviše točke nudi pogled na svjetski poznatu i voljenu plažu.

Slika 45. Vidova gora
Izvor: <https://tourist.hr/uploads/0000/1/2021/09/22/4bf6351b60d471f27446c8a1d40014d1.jpeg>

Hvar. „Osnovnu crtu reljefu daje planinski greben duž južne strane otoka sa strmim stjenovitim padinama.“⁶⁹ Najviša točka Sveti Nikola sa 626m.

Vis je dosta brdoviti otok koji osim svojih popularnih plaža i gradića nudi i vrlo atraktivne planinarske puteve. Najviši vrh se nalazi ravno iznad Komiže i nosi visinu od 587 metra.

⁶⁸ Ibid., 591.

⁶⁹ Čaplar, Planinarski vodič po Hrvatskoj, 605.

7. SWOT analiza

U ovom radu za opis potencijala planinarskog turizma u Hrvatskoj korištena je metoda SWOT analize koja je samostalno napravljena. Naime, pretraživanjem institucionalnih stranica ne dolazi se do pronalaska ničega sličnog, pa je ovo savršena prilika za izradu ovakve analize. Pojmovi koji su ispisani u tablici su plod čitanja knjiga i internetskih stranica, pa i osobne involviranosti gdje se na vlastite oči i uši mogle vidjeti prilike, ali i problemi koji svakako postoje.

SWOT analiza prikazuje sadašnje stanje objekta promatranja, ne gleda se niti prošlost niti budućnost. Potrebno je prvo vidjeti što postoji, koje su prijetnje za daljnje razvijanje neke destinacije ili oblika turizma. Analiza ima četiri stavke; dvije koje se odnose na unutarnju okolinu, snage i slabosti; te dvije koje se odnose na vanjsku okolinu, prilike i prijetnje. Ispod tablice će svaki pojam biti objašnjen, zašto se nalazi baš tu i zašto je uopće naveden kao primjer. Obrada SWOT analize odnosi se na hrvatske planine, ali i turizam u Hrvatskoj.

SNAGE	SLABOSTI
<p>Povoljan položaj unutar Europe</p> <p>Već postojeća privlačnost ljetnih turističkih odredišta i navika dolaska na odmor u Hrvatsku</p> <p>Povoljna klima</p> <p>12 visoko zaštićenih područja pripada planinama (od njih 22)</p> <p>Održavanost planinarskih staza</p>	<p>Propadanje i zapuštanje planinarskih objekata</p> <p>Nedostatak smještajnih kapaciteta</p> <p>Opasnost od mina na nekim područjima</p> <p>Hrvatski državljani nisu pretjerano zainteresirani, pa informacije ne dolaze do stranih turista</p> <p>Nedovoljna marketinška involviranost</p>
PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Suradnja s okolnim većim gradovima</p> <p>Potencijalno rasterećivanje obale tokom sezone</p> <p>Mogućnost proširenja turističke ponude</p> <p>Mogućnost korištenja EU fondova za projekte</p> <p>Podizanje svijesti lokalnog stanovništva daje priliku većih i boljih projekata planinarskih društava</p>	<p>Obližnje države s razvijenijom ponudom</p> <p>Nezainteresiranost razvijanja karijere u tom obliku turizma, ali i sudjelovanja u samoj aktivnosti</p> <p>Starije dobne skupine u planinarskim društvima odlaze, ali mlađe dobne skupine ne pokazuju interes</p> <p>Ugroza sigurnosti u planinama zbog ilegalnih međunarodnih migracija</p>

Tablica 1. SWOT analiza planinarstva u Hrvatskoj
Izvor: Izrada autora

SNAGE

Kada se pogleda karta Europe, s pravom se može reći da je Hrvatska negdje u sredini. Zbog mnogih i različitih obilježja pripada u više kategorija podjele Europe; Istočna Europa zbog kulture i jezika, Srednja Europa zbog smještaja, ali i povijesnih događanja koje ju povezuju s tim prostorom i Mediteran zbog specifične klime i načina života. Ali ono što je ovdje važno jest „Povoljan položaj unutar Europe“, tj. pristupačnost okolnim stranim turistima. Grčka obala je daleko, talijanska obala je jednolična i skuplja, francuska obala puno skuplja i španjolska obala koja je također dosta daleko. Hrvatska je zlatna sredina po tom pitanju i to se koristi u sezonskom turizmu, pa bi se tako moglo iskoristiti i u planinarskom. Štoviše, većina privlačnih planina nalazi se na hrvatskoj obali.

Nastavak na prvi pojam je „Već postojeća privlačnost ljetnih turističkih odredišta i navika dolaska na odmor u Hrvatsku“. Hrvatska je svima vrlo dobro poznata, do te mjere da više stranaca kupuje nekretnine na obali nego lokalno stanovništvo. Mnogi su stvorili naviku dolaska, bilo svake godine na isto mjesto u isti apartman ili želja za istraživanjem obale. Najveći broj stiže iz Njemačke koja je sama po sebi velika država, što je Hrvatskoj velika prilika za dolazak novih gostiju. Naravno tu su i prvi susjedi Slovenci, zatim Austrijanci, Poljaci, Česi, Talijani i još mnogi drugi. Dokaz ljubavi prema ovom prostoru je rečenica da je „u Hrvatskoj je tijekom 2022. godine ostvareno 18,9 milijuna dolazaka i 104,8 milijuna noćenja“⁷⁰.

„Povoljna klima“ ne odnosi se samo na sezonu, nego na cijelu godinu. Naravno da u visokim predjelima su zime puno oštrije, ali ne postoji samo zima. Postoji pred i post sezonsko vrijeme, postoje proljeće i jesen, postoje planine različitih visina i težina. Ovo mi moglo proširi ta razdoblja, pa čak možda i samu sezonu. Ovo je prilika za razvoj manje poznatih područja i proširenje ponude.

Činjenica je da čim neko mjesto ima određenu oznaku ili da je po nečemu posebno ili zaštićeno, diže se veća zainteresiranost za tim područjem. Pogotovo danas, zaštita prirodnih područja nosi posebno divljenje i zahvalu za očuvanjem jedinstvenih prostora. Činjenica je ta što se tiče najviših stupnjeva zaštite, Hrvatska ima 2 stroga rezervata, 8 nacionalnih parkova i 12 parkova prirode, čiji zbroj površina iznosi 5 014,21km² tj. oko 8,86% površine Republike Hrvatske. Kao što je već navedeno u tablici, veliki dio tih zaštićenih područja pripada planinama. I to s pravom jer su to najljepše, najviše i najraznolikije planine. U prilog planinarskom turizmu

⁷⁰ <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/u-2022-godini-ostvareno-vise-od-104-milijuna-nocenja>

ide da se ta područja nalaze na ili u blizini obale što je savršena prilika da gosti prošire svoje vidike. Pa makar i samo u tim zaštićenim područjima, a koliko samo još koja nisu pod zaštitom, ali nose neviđene ljepote i prizore.

Zadnja snaga bi bila „Održavanost planinarskih staza“. Jako je bitno da postoji planinarska infrastruktura kako je već obrađeno u jednom od poglavlja. Hrvatska bi se mogla pohvaliti da ima jedne od bolje označenih staza, ne samo markacijama nego i putokazima i dodatnim informacijama. Hrvatski planinarski savez je stvarno posvećen tom zadatku kako bi svatko ostao na svome putu i iskoristio svoj pohod najbolje moguće. Na njihovoj službenoj stranici postoji interaktivna karta koja može biti prvi korak istraživanja. Tamo su svi službeni, obilježeni i održavani planinarski putevi s kratkim opisima⁷¹. Naravno, i svako planinarsko društvo može imati svoju stranicu i održavati ju kako su zamislili.

SLABOSTI

Kako postoje snage, naravno da postoje i slabosti. Jedna od većih slabosti koje postoje jest „Propadanje i zapuštanje planinarskih objekata“. To je stvarni i sramotni problem. Za planinarenje nisu uvijek potrebni smještajni objekti, ali ako treba prespavati na samoj planini ili u obližnjem selu, tu nastaju problemi. U zadnjih par godina dolazi do velikog broja zapuštanja i neodržavanja domova i skloništa. Vjerojatni razlog je taj da starija generacija (socijalizma) odumire. Njima je bilo normalno i poželjno izvođenje radnih akcija. Tu nije bio samo rad nego i druženje, pjesma i dobra hrana. To je bio dio mentaliteta. Mnogi su i živjeli u skloništima kako bi ostala čista i održavana. Danas toga nema, planinarska društva nemaju dovoljno ni novaca ni ljudi kako bi ih održala. No daleko najveća sramota je neodržavanje takvih objekata u zaštićenim područjima, primarno Paklenica i Risnjak. Do ovakvih informacija se dolazi usmenom predajom, razgovorom i društvenim mrežama, ljudi koji su nedavno bili na tim mjestima i vidjeli stvarno stanje. Jasno da se nema uvijek novaca za obnovu, ali trebalo bi se naći novaca za jednu osobu koja bi dom ili sklonište trebala održavati.

Iz toga proizlazi druga slabost, „Nedostatak smještajnih kapaciteta“. Ako se ne održava, zatvara se, što znači da se gubi dio kapaciteta. U planinarskim skloništima i kućama nema previše prostora, mogu biti od 2 do oko 50. Moguće je da se dogodi da planinar dođe na neko odredište i da tamo nema mjesta. Postoji opcija da vidi u drugom (ako ima) da se vrati na polaznu točku ili treća opcija koja je mentalitet planinara, stisnut ćemo se. Nažalost zatvaranje i gubljenje kapaciteta odnosi sa sobom i dio mogućih gostiju.

⁷¹ <https://www.hps.hr/karta/>

Opasnost koja prijete na hrvatskim planinama, za koju bi se moglo reći da nije pojava drugdje jest „Opasnost od mina na nekim područjima“. Ta opasnost postoji zbog događanja u Domovinskom ratu. Skrivanje mina sa agresorske, ali i vlastite strane, te gubljenje njihova položaja, ali i neznanja položaja protivničkih je velika opasnost. Na nekim područjima postoje znakovi upozorenja koja su i ograđena, no negdje su znakovi ukradeni ili vandalizirani. Također, postoje pretpostavke gdje bi još minska polja mogla biti, a njih nije mali broj. Dan danas se vode operacija čišćenja, ali one su spore iz gore navedenih razloga.

Činjenica je da ako ljudi imaju slobodnog vremena, neće se izlagati nepotrebnim naporima. Hrvatsko stanovništvo nije pretjerano zainteresirano za tako nešto. Svi se vole prošetati, pa i vidjeti prostor iz ptičje perspektive, ali nedovoljno. Ova pretpostavka polazi od toga da planinarska društva nemaju puno mladih članova. S druge strane, mnogi si sami slažu i idu na pohode. Kako je ovo sa strane jednog planinara, tako je i sa strane turističkog djelatnika koji to (ne)nudi u turističkoj ponudi. Kada turist dođe u turistički ured, malo tko će ga uputiti na obližnje brdo ili planinarsku stazu. Uvijek postoji Internet, ali ako od lokalnih nitko ništa ne preporučuje, znači da „nije vrijedno odlaska“.

Nastavak od svega toga je „Nedovoljna marketinška involviranost“. U Hrvatskoj će se uvijek prvo i drugo i treće promovirati sunce i more. Nakon toga se širi ponuda kako bi se moglo konkurirati. Danas je jako važno dati ljudima opcije da sami mogu izabrati, ali time i više cijene jer se osjećaju prepoznato. Planinarenje se ne promovira ni upola ni u Hrvatskoj ni u inozemstvu kako bi se moglo. Toliko toga jedinstvenog za ponuditi, ali nije izvor većeg prihoda je pa je skoro ili potpuno u sjeni. Nacionalni i parkovi prirode sa malo izdižu iz toga snižavanjem cijena na određene dane, nekim događanjima do kojih bi se moglo lakše doći, ali tu staje.

PRILIKE

Prelazi se na prilike koje nudi planinarski turizam. Prva bi bila „Suradnja s okolnim većim gradovima“. Kao što je prije navedeno, većina planina se nalazi pored ili u blizini nekih većih središta. Nije li to savršena prilika za suradnju, za rasterećivanje gradova i plaža, za prihod objema stranama? Gradovi u kojima su planinarska društva se mogu udružiti i nuditi posebne ture za turiste, domaće i strane. Kako se nalaze u podnožju, jako su blizu početka puteva ili u neposrednoj blizini. No, može se ići na cjelodnevne izlete koji zalaze malo dublje u planine s organiziranim prijevozom. Grad se rješava viška ljudi i šalje ih na planinu, a planinarska društva mogu dobiti prihod koji im je neophodan za rad ako organizatori i vodiči. To se zove „win-win“.

Na to se nadovezuje „Potencijalno rasterećivanje obale tokom sezone“. Ljudi vole prirodu, bježe iz velikih gradova u manje kako bi se riješili buke, odlaze na plaže i uvale kako bi odmorili dušu i tijelo. Tako dođu i ostanu šokirani koliko drugih ima istu ideju. Masovni turizam je velika

opasnost za Hrvatske zbog preopterećenja svih oblika infrastrukture. I evo savršene ideje, makar na jedan dan. No to može postati da tako svaki dan određeni broj ljudi napusti destinaciju i da prostori da diše. A svakako dobar osjećaj je kada se spuste s planine ravno u more, da nakon dana provedenog gledajući u more i diveći mu se iz jedne nove perspektive, opuste svoje mišiće, bogatiji za jedno iskustvo za razliku od ljudi oko njih.

Svakako, iz toga zatim proizlazi „Mogućnost proširenja turističke ponude“. Ljudima treba dati opcija, pokazati da se i na njih misli, koliko mala skupina bila. No i zbog atraktivnosti neke destinacije. Ne može se više osloniti na jedno sigurno. Treba širiti svoje i tuđe vidike. Danas su bitni doživljaji, emocije i iskustva i planinarenje upravo to nudi. Osjećaj uspjeha, druženje sa svojom ekipom ili s nekim koga su upoznali, te pogled i uživanje sa osvojenog puta. Proširuje se sportski turizam, otvara se novi oblik koji nudi nešto novo i nesvakidašnje. To jest bijeg od buke, od grada, točno se danas traži.

Nadalje, kako svi i za sve tako se i u ovom slučaju mogu koristiti EU fondovi. Dovoljno je napisati projekt i složiti prezentaciju i novci sjedaju na račun. EU fondovi nude toliko puno mogućnosti, pa zašto ne bi i za ovo. Zadnjih par godina dolazi do otvaranja takozvanih „poučnih kuća“ što su interaktivni mali muzeji s naglaskom na prirodu. Skoro svi su izraženi kao projekti EU, (Kuća Velebita, Velike zvijeri, Centar za posjetitelje i oporavilište za bjeloglave supove u Belom...). To je prilika za rješavanje jedne od slabosti, a to je propadanje domova. Potrebni su novci, EU nudi novce. Treba napraviti projekt i stvar riješena. Nije čak potrebna izgradnja većeg novog nego obnova starog. Svi bivaju zadovoljni, a turistička ponuda se širi.

Zadnja prilika bi bila „Podizanje svijesti lokalnog stanovništva daje priliku većih i boljih projekata planinarskih društava“. Društva ovise o članarini i o članovima. Treba im dati na važnosti, trebaju se promovirati. Što je više članova, postoji više pohoda, više projekata, više zabave. Da bi se digla na ikakvu razinu, potrebno je integriranje lokalnog stanovništva. Jedno vuče drugo, bilo prema gore ili dolje. Neki su na dobrim putevima, ali potrebno je to još nešto, što su zapravo mladi, koji će onda povesti, u digitalni svijet, društvene mreže, pa čak i influenceri. Na tome se danas temelji gotovo sve.

PRIJETNJE

Kao zadnju stavku se obrađuju postojeće prijetnje. Prva je „Obližnje države s razvijenijom ponudom“ i to krenuvši od prvih susjeda, Slovenaca, a onda i od Austrijanaca. Slovenci su maheri što se tiče promoviranja i cijelog marketinškog miksa jer to malo prostora što imaju prodaju na veliko, ali su to i pažljivo izgrađene strategije. U Hrvatskoj postoji puno reklama, ponuda i plakata za odlazak na planinarenje u Sloveniju jer je samo dan vožnje, tamo i nazad. S druge strane su prijetnja Austrijanci koji su jako blizu, a imaju znatno impozantnije planine,

sa puno težim stazama i uvjetima, ali ni to ih nije spriječilo. Kod njih je sezona zimskog karaktera koja je primarno okrenuta na skijališta, ali i veliki doprinos i ulogu ima planinarstvo.

Već se prije spominjalo kako u Hrvatskoj nije velik interes u planinarstvu sa strane potražnje, ali ni djelatnika u turističkom sektoru. Informacije se primarno mogu naći raspitivanjem u planinarskim društvima i na web stranicama. U turističkim uredima postoji par prospekata koji ne plijene svojom pažnjom. Kako taj oblik nije šire prihvaćen, niti se ne radi pretjerano na njemu, ne izvode se strategije i ne širi se glas, ono malo što postoji će odumrijeti.

Također prije ukazan problem jest odlazak starijeg stanovništva iz društava, ali nedostatak novih i mlađih članova. Kaže se da su djeca i mladi budućnost, no kad ih nema što onda? Prije je planinarstvo bilo u mentalitetu, u planinarskim društvima koja su tvorila neku zajednicu i čija se tradicija prenosila. Sa razvojem tehnologije i pristupačnosti nekim drugim oblicima i pod oblicima turizma, ali i aktivnosti, planinarstvo gubi to što je imalo. Društva ostaju prazna, neka propadaju, nema članova što znači nema članarina što znači nema novaca, nema projekata i pohoda, nema održavanja i obnove. Jača i veća društva nemaju takvih problema koja imaju mogućnost održavanja škola i tečaja, pa i suradnje sa HGSSom. To što se neko društvo nalazi u Slavoniji ne znači da nemaju što planinariti skupa na Biokovu. To je prilika da se putuje i vidi nešto novo. Nažalost, to u novijim generacijama nije zastupljeno.

Zadnjih par godina traje ogromni migracijski val sa Bliskog istoka, što je ratom i sukobima zahvaćeno područje, te kako bi se izbjegla smrt, ali i nesigurnost, nezaposlenje i glad, mnogi su se odlučili na odlazak iz svojih država. Problem je ilegalan prelazak tuđih granica kako bi se došlo u države boljeg ekonomskog statusa tj. Njemačku. Da bi se došlo do nje, treba proći kroz Hrvatsku. Najuzi prijelaz je kroz Gorski kotar, tj. planinski prostor i mnogi su se okoristili njime. Od kombija koji su skupljali ljude po autocesti do policijskih akcija čuvanja granica patrolirajući šumama. To je velika sigurnosna prijetnja s kojom se mogu naći planinari jer, nažalost, mogu biti opljačkani i fizički ozlijeđeni kako bi izbjeglice došle do novca ili hrane. Do dan danas se ne zna kako efikasno riješiti taj problem na državnoj razini, a ne samo na turističkoj, a posljedice za oboje mogu biti loše i neugodne.

Ova SWOT analiza je tek početak i mogući predložak onog što funkcionira, što bi se moglo poboljšati, ali i prijetnji koje vise nad glavom. Moglo bi se dalje raspisivati, širiti i raspravljati, ali za sada je ovdje kraj. Ovdje su na pregledan i objašnjen način prikazane crtice koje su najočitije i najvidljivije, a što bi tek bilo da se dublje uđe.

Zaključak

Turizam današnjeg doba je živ, mijenja se i razvija. Što više neka destinacija ili njezina okolica imaju za ponuditi, penju se na ljestvici turističke atraktivnosti. Planinarski turizam u Hrvatskoj još nije prepoznat kao specifični oblik turizma koji bi se mogao pronaći na ovome prostoru, ali ima izniman potencijal koji treba ozbiljno osmisliti i promovirati. Očigledno je već kroz fotografije u ovom radu da hrvatski planinski prostor ima visoki turistički potencijal. Često su ta područja i zakonski zaštićena, a svojom raznolikošću pridonose mogućoj valorizaciji i razvoju planinarskog turizma u Hrvatskoj.

Cilj rada je bio pokazati mogućnost razvitka planinarskog turizma na ovim prostorima kroz opise raznolikosti planina, te SWOT analizom potencijala planinarskog turizma u Hrvatskoj. Ona je pokazala da postoje dobri temelji za njegov razvoj. S druge strane, postojeće slabosti i prijetnje planinarskom turizmu bi mogle utjecati na njegov slabiji razvoj. Najveći problem je što se malo želi upustiti u karijeru vezanu uz ovaj trenutno nedovoljno razvijeni oblik turizma kod nas. Zbog nedostatka ljudi ne može doći do adekvatnog formiranja planinarske turističke ponude koja će zainteresirati i privući dovoljan broj turista. Starije stanovništvo i njihov mentalitet odumiru, a mladi nemaju dovoljno motivacije za rad u ovoj specifičnoj turističkoj djelatnosti.

S pozitivne strane, reljef hrvatskih planina toliko je raznolik da pruža mnogo mogućnosti različitim tipovima individualaca ili skupina koji bi svoj odmor htjeli provesti aktivno; odabirući lakšu ili težu rutu, krećući se pješice ili autom. Naše planine pružaju mogućnost za aktivan odmor ljudima svih dobnih skupina i tjelesnih sposobnosti. Rastuća potreba, ali i svijest o zdravlju se također sve više stavljaju u prvi plan, pa to također postaju važni motivi za odabiranje aktivnog boravka u planinama. Ponuda niza utabanih planinarskih staza, koje vode na čarobna putovanja, svako drugačije od drugog, daje priliku posjetiteljima vidjeti nešto što se ne vidi svaki dan i pružiti tijelu da se napuni pozitivnom energijom iz prirode.

Planinarski turizam nudi savršeni prekid od masovnosti tijekom kratke, ali intenzivne turističke sezone jer bi se određeni dio turista mogao uputiti u drugome smjeru; no također može biti i način produljena same sezone ili pak dopuna tijekom razdoblja pred i post sezone. Miješanje zimskog ruha proljetnim može biti jedinstvena prilika za doživjeti prirodu koja se budi puna života.

Hrvatske planine i njihov potencijal čekaju, a slijedeći korak je osmisliti projekte, educirati turističke radnike, organizirati događanja za širenje dobrog glasa i spremi se za novi val (avan)turista koji će biti dočekani s ponudom kojoj neće moći odoljeti.

Literatura i izvori

KNJIGE:

- Burkart, Arthur John i Medlik, S. Turizam: Prošlost, sadašnjost i budućnost (Tourism: Past, Present and Future). Michigansko sveučilište :Elsevier Science & Technology Books, 1981.
- Čaplar, Alan. Planinarski udžbenik. Zagreb: Hrvatski planinarski savez, 2012.
- Čaplar, Alan. Planinarski vodič po Hrvatskoj. Zagreb: Mozaik knjiga, 2011.
- Pelivan, Ante. Vodič kroz prirodne ljepote u Hrvatskoj. Donja Lomnica: „Ekološki glasnik“, 1998.

INTERNETSKE STRANICE:

- Enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=62763> (pristupljeno 25. lipnja 2023.)
- HPD Klek, <http://www.hpdklek.hr/documents/26.html> (pristupljeno 22. svibnja 2023.)
- HPS Interaktivna karta, <https://www.hps.hr/karta/> (pristupljeno 6. lipnja 2023.)
- HPS, <https://www.hps.hr/> (pristupljeno 22. lipnja 2023.)
- Hrvatska turistička zajednica, <https://www.htz.hr/hr-HR/press/objave-za-medije/u-2022-godini-ostvarenje-vise-od-104-milijuna-nocenja> (pristupljeno 22. lipnja 2023.)
- Park prirode Biokovo, <https://pp-biokovo.hr/hr/skywalk-biokovo> (pristupljeno 22. svibnja 2023.)
- Parkovi Hrvatske, <https://www.parkovihrvatske.hr/parkovi> (pristupljeno 25. lipnja 2023.)
- Planinarenje, <https://planinarenje.hr/> (pristupljeno 20. lipnja 2023.)
- Planinarski portal, <https://www.planinarski-portal.org/planinarski-domovi/> (25. svibnja 2023.)
- Wikipedia Zemljopis Hrvatske, https://hr.wikipedia.org/wiki/Zemljopis_Hrvatske (pristupljeno 15. svibnja 2023.)

Popis ilustracija

POPIS SLIKA:

Slika 1. Podjela hrvatskih planina.....	7
Slika 2. Zaštićena područja u Hrvatskoj	8
Slika 3. Markacija na kamenu.....	17
Slika 4. Markacija na drvetu	17
Slika 5. Planinarski putokaz.....	17
Slika 6. Planinarski dom izvana.....	19
Slika 7. Spavaonica u domu.....	19
Slika 8. Planinarska kuća izvana.....	20
Slika 9. Izgled spavaonice.....	20
Slika 10. Sklonište izvana	21
Slika 11. Ugođaj unutar skloništa	21
Slika 12. Logo PP Medvednica.....	25
Slika 13. Obronci Medvednice	26
Slika 14. Pogled na sjevernu stranu, na Zagorje	26
Slika 15. Pogled sa Samoborskog gorja.....	26
Slika 16. Logo PP Žumberačko gorje	26
Slika 17. Klek, uspavani div	27
Slika 18. Pogled s vrha Bijelih stijena	28
Slika 19. Amfiteatar na Samarskim stijenama	28
Slika 20. pogled s Velikog Risnjaka.....	28
Slika 21. Krajolik i reljef na Risnjaku	28
Slika 22. Logo NP Risnjak.....	28
Slika 23. Logo PP Učka	29
Slika 24. Vrh Vojak	29
Slika 25. Pogled na jug, prema Rijeci.....	29
Slika 26. Logo NP Sjeverni Velebit	30
Slika 27. Premužićeva staza.....	30
Slika 28. Hajdučki i Rožanski kukovi.....	30
Slika 29. Dabarski kukovi.....	30
Slika 30. Logo PP Velebit	30
Slika 31. Logo NP Paklenica	31
Slika 32. Pogled u blizini Vaganjskog vrha	31

Slika 33. Unutrašnjost Paklenice	31
Slika 34. Veličanstvena Dinara	32
Slika 35. Vrh Hrvatske	32
Slika 36. Ptičja perspektiva Omiške Dinare.....	33
Slika 37. Logo PP Biokovo.....	34
Slika 38. Nebeska šetnica	34
Slika 39. Vrh Sveti Jure	34
Slika 40. Pogled na Sniježnicu s njenog dna	34
Slika 41. Brda, šume i stijene na Krku.....	35
Slika 42. Reljef otoka Krka.....	35
Slika 43. Vrh Kamenjak.....	36
Slika 44. Premužićeva staza i Rajska plaža	36
Slika 45. Vidova gora.....	36

POPIS TABLICA:

Tablica 1. SWOT analiza planinarstva u Hrvatskoj.....	37
--	----